

במקום הראשון ברכות

במקום הראשון ברכות

במקום הראשון ברכות

במקום הראשון ברכות

במקום הראשון ברכות

במקום הראשון ברכות

במקום הראשון ברכות

במקום הראשון ברכות

במקום הראשון ברכות

במקום הראשון ברכות

במקום הראשון ברכות

במקום הראשון ברכות

במקום הראשון ברכות

במקום הראשון ברכות

במקום הראשון ברכות

במקום הראשון ברכות

במקום הראשון ברכות

במקום הראשון ברכות

במקום הראשון ברכות

שלה ולכן היו מודקקים נפקו כל היבט היה מחי שלא [לכל] שלא חי' להם ר' אלעזר חי מסי דבי פרנסתם ברייתא אבא אמר שפניו.

אליהו וקם אפתחא [דמפרתא וכו'] דמית קסר ובטל גזירותי. שלא יהיה הקטר הבא מחזיק בגזירה, דבר זה הגיד לו אליהו ונתן לו ידיעה זאת שבטלה גזירת הקסר. חזר [למפרתא] פירוש שלא יהיו מפורסמים כמו שאר ברייתא. דהוי מחי ר"א [הוי מסי] ר"ש מפני שהוקינים נמצא בהם הרחמים יותר ממה שנמצא בחכמים שיש בהם מדה הר"ל.

שלם

גופו וממונו ושכלו היא תורתו. ואילו ג' דברים הם כל החלקים השייכים אל האדם. אשר נזכרו [בכתוב] (דברים ו') בכל לבב ובכל נפש ובכל מאודו, ואין חלק אחר שייך לאדם יותר מאלו ג' חלקים, כי האדם יש לו גוף וממונו ותורה ודבר זה מבורא מאור.

מטבע תקן להם. פי' ג' (שם) ויחן את פני העיני אמר מחלוקת אל חכמים, רב מטבע תקן להם ושמואל למי' מטבע תקן להם אמר שוקים תקן להם דר' המטבע אינו דבר טבע ייחנן אמר מדתאית תקן רק הוא דבר נמוס להם.

המדינה, דבר כזה שייך להם לתקן כלומר דברים נמוסים כמו מטבע שאין מטבע דבר טבעי. ואין הכוונה פה על דבר מטבע בלבד רק כמו מטבע דברים כיוצא בו שהם ענינים נמוסים שהם תקן המדינה, הוא נקרא דת נמוסית דברים אלו היה מתקן. ושמואל סבר שוקים תקן להם כי השוקים הם תקן המדינה סבר שוקים דבר נמוס לגמרי, שהרי אין הכסף יותר חשוב בשביל הצורה שעליו אלא שכן הסכימו שצורה זאת תהיה עובר [לסוחר] ולא צורה אחרת, ולפיכך המטבע הוא דבר הסכמי והו כיוצא בה היה מתקן. והוסיף שמואל שוקים שהוא אינו הסכמי כל כך הוא לפי הטבע ג"כ, כי מה שמוכרי שם מונות ופרנסה הוא דבר טבעי, אבל מה [שחקן] שיהיה יום זה יומא דשוקא [וכן וכו' היה ענין השוק] הוא דבר הסכמי. והנה השוקים הם קצת לפי הטבע וקצת לפי ההסכמה בלבד. ור"ל כמו דבר זה וכיוצא בוה וכו' תקן להם

דבר זה נקרא דת קרוב אל הנמוס. והוסיף דבי ייחנן מרחצאות תקן להם. והמוחזק הוא דבר טבעי לגמרי ור"ל כזה וכיוצא בה [טבע] לגמרי היה מתקן זה נקראת דת טבעית, עד דבריו כל הדברים אשר ראוי לתקן לעיר שצריך לתקן דברים שהם הסכמיים [גמרי] ודברים שהם קרובים אל הטבע וקרובים אל ההסכמה כמו שוקים, וכן דברים שהם טבעיים [לגמרי] ושלשה דתות היה מתקן להם דת נמוסית ודת קרוב אל הנמוס ודת טבעית לגמרי.

עביד איהו נמי הכי. (שם) דבי שפניו בן ויחאי פירוש שקצץ תורמסי וכו' איכא מלוא דבעי לתקוני שצרכות לשומרו בטהרה א"ל איכא דהכח דתית בית להודיע כי סתור הוא ספק טומאה וכו' אמר איכא מלמא, ולהודיע שספק אינש וידע דאחזק הכא על כן שקצץ ג"כ תורמסי סתיה אמר ליה הווא סכא תורמסי ומפרש כל היכי כאן קצץ בן זבאי תורמסי דהוי קשי סתיה דהא תרומה עבד איהו נמי הכי דאי טומאה שם היה כל היבט הווא קשי סתיה ואפילו במקום שקצץ בן וכל היבט הווא דבי צינייה וכאי תורמסי תרומה אמי' היבא דרבי ציני' אבן במקום שהיה כאן חזק ולא רפי ארעא הוי מוקי ליה אחזקה ולא אחרע ובמקום דהוי רפי אחרע ולא הוי מוקי אחזקה כן יראה. / ועשה אותו דת צמיות. ל"ד ע"א. יבכ בית עיניה פירוש [מיתה פתאומית] וכן נפשיה נתן בו עיניו ויה נקרא היה של צמיות ועשאי גל של צמיות.

באלו היה גשרף ונעשה גל צמיות, אבל גבי [לעיל] קאמר נח נפשיה בלבד שלא היה מיתה [פתאומית] כאלו היה גשרף.

פרק במה בהמה

ונעשה לו נס (י"ג ע"כ). תגו רבנן מעשה ונפתחו לו שתי דדין באחד שמה אשתו היתה כור. המאמר הזה ליסבול כי לית לא היה לו שבר לפרש אותו פשוטו. מניקה ליתן ונעשה לו נס דדא אמרין [חולין ק"ד] ונפתחו לו דדין כבי דדי א' המבשל במי חלב אשה התקין את בנו אידי ויפס פטור, ומה יש לך בוא וראה כמה גדול אדם ללמוד דיש חלב לוכר. זה שנעשה לו נס כזה אמר ומכל מקום קצת יש ראי' ליה אבני ארדה כמה גדוע מה שלא הוכרר בשמו מי אדם זה שנשטנו לו סודי לומר שלא היה נס זה סודי בראשית.

גשמי רק היה מופשט מן הגשמי שבאשר מזה אשתו

נפתחו שתי דדין והניק את בנו וזה כי האדם כל עניניו מסודרים מושל ומורגש ג"כ, וכאשר מתה אשתו היה נעשה לו נס במושל שנפתחו שתי דדין כשתי דדי אשתו והניק את בנו. אף שלא היה זה במורגש לגמרי. [כי] לפעמים אעפ"י שימצא הנס בסדר המושל לא נמצא הנס במורגש. והה לחרסון הגשמי שא אפשר שימצא הנס לגמרי בפעל ובמורגש מכל מקום הנס הוא מועיל שנחשב לו שיש פת סלול, שהרי אמרו ז"ל [יובא י"ח ב'] אינו דומה מי שיש לו פת בסלול למי שאין לו פת. ואע"פ שאינו אוכל ואין גופו נזון, רק שנחשב דבר זה מה שהסודר אליו המוח אע"פ שאין נזון בו לכתו, כך הדבר הזה בעצמו כאשר יש לו מוח במושל אע"פ שאינו בפעל דבר זה הוא כמו לכל הפחות מה שיש לו מוח מסודר אליו במושל. [ומתוך שהיה מוצא מונות השייכים להניק חלב וביצים דבר השייך להניק דדא אע"פ שלא היה מוצא בקלות מונות השייכים לו ובהו נראה כי השייך נזון לו להניק הבן, אע"פ שלא היה לו מונות לעצמו כמו אם שמוניק בנה והדבר זה נודע לו שנתנה עליו סודי בראשית בסדר המושל עד שנפתחו דדין כשני דדין אשתו. [י"ח] אמר שנתעלה לו לוכד נס ונפתחו דדין כשני דדין אשה, וגם זה מושל אע"פ שלא היה דבר כשני דדי אשה, וגם זה מושל אע"פ שלא היה דבר / אמנם נראה כי תבריתא בא ללמד אותנו ביצירת האדם דבר גדול. שלא תאמר כי דדי הוכר

אין שם דר עליו כלל, ועל זה אמר שאינו כן שהרי לעיני הנס היוצא מן הטבע במושל נעש דדין שלו כדרי אשה, ודבר זה במושל המסודר רק שאין זה בטבע לגמרי, ולכן לא נמצא דבר גשמי לגמרי. / ומדבר זה יש לך ללמוד דבר מופלג בעיני היצירה (כי דדי הוכר) יש עליהם שם דר לגמרי, והוא דבר מופלג ועמוק, ויה כי הדרים שהוכר שיה לאשה שכמו [שהאשה הוציאה] לאויר העולם את הולד, וכן ראוי להיות מאתה הפרנסה, וכן ואיש גם כן מאתו מציאות הבן וכן היה ראי' על [אנכ] התנקה. [רק] שהאשה מוציאה לגמרי הולד לאויר העולם במחוש ולכן הדרים שלה מניקים לגמרי, אבל [האיש] נתון רק הורע אבל הוצאתו לאויר העולם על ידי עובר והולדה [של] אשה ולכן אין דדי [האיש] מניקים כמו דדי אשה, רק על נס כשמתה אשתו נעשה לו נס נפתחו דדין [שלו כדדי אשתו] ונמצא הנעקה בפעל בסדר המושל כאם שנתבאר.

וקאמר רב יוסף כמה גדול האדם שנעשה לו נס גדול כזה והיינו שיהיה מן האיש אשה שזה

אינו דומה לקריעת ים סוף, אפילו אם היח נעשה מן עניניו מסודרים מושל ומורגש ג"כ, וכאשר מתה אשתו היה נעשה לו נס במושל שנפתחו שתי דדין כשתי דדי אשתו והניק את בנו. אף שלא היה זה במורגש לגמרי. [כי] לפעמים אעפ"י שימצא הנס בסדר המושל לא נמצא הנס במורגש. והה לחרסון הגשמי שא אפשר שימצא הנס לגמרי בפעל ובמורגש מכל מקום הנס הוא מועיל שנחשב לו שיש פת סלול, שהרי אמרו ז"ל [יובא י"ח ב'] אינו דומה מי שיש לו פת בסלול למי שאין לו פת. ואע"פ שאינו אוכל ואין גופו נזון, רק שנחשב דבר זה מה שהסודר אליו המוח אע"פ שאין נזון בו לכתו, כך הדבר הזה בעצמו כאשר יש לו מוח במושל אע"פ שאינו בפעל דבר זה הוא כמו לכל הפחות מה שיש לו מוח מסודר אליו במושל. [ומתוך שהיה מוצא מונות השייכים להניק חלב וביצים דבר השייך להניק דדא אע"פ שלא היה מוצא בקלות מונות השייכים לו ובהו נראה כי השייך נזון לו להניק הבן, אע"פ שלא היה לו מונות לעצמו כמו אם שמוניק בנה והדבר זה נודע לו שנתנה עליו סודי בראשית בסדר המושל עד שנפתחו דדין כשני דדין אשתו. [י"ח] אמר שנתעלה לו לוכד נס ונפתחו דדין כשני דדין אשה, וגם זה מושל אע"פ שלא היה דבר כשני דדי אשה, וגם זה מושל אע"פ שלא היה דבר / אמנם נראה כי תבריתא בא ללמד אותנו ביצירת האדם דבר גדול. שלא תאמר כי דדי הוכר

אין שם דר עליו כלל, ועל זה אמר שאינו כן שהרי לעיני הנס היוצא מן הטבע במושל נעש דדין שלו כדרי אשה, ודבר זה במושל המסודר רק שאין זה בטבע לגמרי, ולכן לא נמצא דבר גשמי לגמרי. / ומדבר זה יש לך ללמוד דבר מופלג בעיני היצירה (כי דדי הוכר) יש עליהם שם דר לגמרי, והוא דבר מופלג ועמוק, ויה כי הדרים שהוכר שיה לאשה שכמו [שהאשה הוציאה] לאויר העולם את הולד, וכן ראוי להיות מאתה הפרנסה, וכן ואיש גם כן מאתו מציאות הבן וכן היה ראי' על [אנכ] התנקה. [רק] שהאשה מוציאה לגמרי הולד לאויר העולם במחוש ולכן הדרים שלה מניקים לגמרי, אבל [האיש] נתון רק הורע אבל הוצאתו לאויר העולם על ידי עובר והולדה [של] אשה ולכן אין דדי [האיש] מניקים כמו דדי אשה, רק על נס כשמתה אשתו נעשה לו נס נפתחו דדין [שלו כדדי אשתו] ונמצא הנעקה בפעל בסדר המושל כאם שנתבאר.

וקאמר רב יוסף כמה גדול האדם שנעשה לו נס גדול כזה והיינו שיהיה מן האיש אשה שזה

באלו היה גשרף ונעשה גל צמיות, אבל גבי [לעיל] קאמר נח נפשיה בלבד שלא היה מיתה [פתאומית] כאלו היה גשרף.

השתנה המטה נחש היה בעולם הנוף שהוא החומר, והיה משתנה המטה אל התש ואין זה גדול כל כך, אבל המונות אשר נבראים לאדם כאשר יוכרז ויתכר נזון מונות בעולם המונות שהוא קשה ומהותי נוסא ולא איכדי ייתר מן הנס. שבאשר מניח

כ
ח
ט
י
יא
יב
יג
יד
טו
טז
יז
יח
יט
כ
כא
כב
כג
כד
כה
כו
כז
כח
כט
ל

לזה המשיך ואמר, אם תשכב לא תפחד, מעש"ו ומלצ"ו, פי' על ידי שיוציא בחינות הקדושה מעשו ומלצו, לא יפחד ולא ידאג על השפעת עולם הזה, אמנם עוד מנעם אחר הלך לצטח דרכו, כי ושכבת וערצת שנתך וישכב במקום ההוא, היינו מה שנתגלה לו בחלומו במקום ההוא שגם הקרצנות משפיעים ברכה בעולם, ובזכותם העולם ניזון.

לו בחינת לימוד החורה הלזו, כי היה בן זקונים סמוך על שולחן אביו ולמד חורה מתוך הרחבה, ולכן כאשר הלך בגלות שכת תלמודו.

וזוה שדרשו במדרש, א"ז תלך לצטח דרכך, על דרך אמרם ז"ל (קידושין ב:) שהחורה נקראת דרך, היינו לאחר שכבר ישב יעקב אבינו י"ד שנה בבית המדרש ועסק בחורה מתוך הדחק, אז היה יכול לילך לצטח מצלי שיחשוב על שכחת החורה, וזה שאמר אם תשכב לא תפחד מעשו ומלצו, היינו שאף גם בהיותו תחת עול עשו ולבן חתקים תורתו צידו, והטעם כי ושכבת וערצת שנתך וישכב במקום ההוא, וכפירש"י שרק באותו מקום שכב אצל י"ד שנה שהיה בבית עבר נדד שינה מעיניו, ולמד חורה באף מתוך יגיעה, ומכאן טעמא היה מוצטח ועומד שלא תשכח החורה ממנו.

*

7 ← ג עוד יבואר מאמר המדרש, אז תלך לצטח דרכך אם תשכב לא תפחד ושכבת וערצת שנתך, אז תלך לצטח זה יעקב דכתיב וילא יעקב, אם תשכב לא תפחד, מעשו ומלצו, ושכבת וערצת שנתך, וישכב במקום ההוא, ולריך ביאור.

וגראדה בהקדם לבאר דברי המדרש (ב"ר פט"ט ע"ה) ויבא יעקב שלם, שלם בחלמודו, אצל יוסף שכת, שנאמר (בראשית מא נא) כי נשני אלהים את כל עמלי. ויש לדקדק מדוע באמת שכת יוסף את חלמודו ויעקב לא שכת.

וירבאד על פי מה דאיתא בגמרא (ברכות כג:) זאת החורה אדם כי ימות באהל (במדבר יע יח), אין החורה מתקיימת אלא צמי שממית עצמו עליה, וכן איתא במדרש (ילקוט קהלת רמז תתקס"ח) אף חכמתי עמדה לי, חורה שלמדתי באף היא נחקיימה צידי. והנה כבר כתב רש"י"ל בפסוק וישכב במקום ההוא, באותו מקום שכב, אצל י"ד שנה ששמש בבית עבר לא שכב צלילה שהיה עוסק בחורה. הרי לן שכל אחת השנים היה יעקב אבינו לומד חורה באף וציגיטה, וצפרט בהיותו מלא אימה ופחד מעשו שציקש להרגו, והיא שעמדה לו שאף בהיותו בבית לבן לא שכת חלמודו, כי חכמה שלמד באף היא שעמדה לו, אצל יוסף לא היה

ד עוד יש לומר בביאור דברי המדרש, אז תלך לצטח דרכך אם תשכב לא תפחד ושכבת וערצת שנתך, אז תלך לצטח זה יעקב דכתיב וילא יעקב, אם תשכב לא תפחד, מעשו ומלצו, ושכבת וערצת שנתך, וישכב במקום ההוא.

ב) רש"י"ל הקשה, שלא היה צריך לכתוב אלא וילך יעקב חרבה, ולמה הזכיר ויאחזו. וכבר נאמרו ונשנו בזה תירושים רבים, ואף אן נימא ביה מילתא.

וגראדה שכת הכתוב לרמז להאדם אשר מה' כונו מצעדי רגליו ללאח מבית אבותיו ורבותיו ומן המקום אשר שם התחנך ברוח חורה וקדושה, ולריך להשתקט במקום אחר, שיבא נזכר לזכור תמיד את מקום מולאו ודרך אבותיו, ובכל פיטת שהוא פונה ישחדל לאחז דררטיבס, ודבר זה תבא לו למגן ולמחסה נגד

ומילוי כרם וכחיב (דברים ל"ב ע"ו) שמנת עבית
כשית, אולם בדרך להגלל מזכ הוא לילך בדרך
ישראל סבא ומנהגי ישראל הקדושים, שאם
מדקדק בהם ככל הצורך כמה ינחוכו בדרך אמת
ולא יזיק לו הממון והאכילה וכיו"ב, ויתבאר
על פי דברי הישמה משב (פ' תלוך) לפרש הקרא
(תהלים נ"ב י') ואני כזית רענן בבית חלקים,
לפמד"א בשמו"ר (ל"ו א') על הקרא (ירמ"י י"א
ע"ז) שמן זית רענן יפה פרי תואר קרא ה'
שמך, מה הזית הזה עד שהוא באילנו מגרגרין
אותו ואח"כ מורידין אותו מן הזית ונחבטו וכו',
כך ישראל באין עובדי כוכבים וחובטין אותם
ממקום למקום וכו', ד"א כל המשקין מהערבים
זה בזה והשמן אינו מהערב אלא עומד, כך
ישראל אינם מהערבים עם העובדי כוכבים,
והשתא מי שמקיים פירוש ה"ב של המדרש יגול
מכחישה ויסורים, ומי שאינו מקיים דברי
המדרש ומהערב עמהם, ע"כ שיתקיים בו פירוש
הא' ר"ל וצא לידו כחישה ויסורים, וע"כ התפלל
דוד המלך ע"ה ואני כזית רענן להדמות לזית
על ידי בית חלקים, להיות מובדל ומופרש משאר
אומות ולא ע"י יסורים ח"ו עי"ש, וא"ש רמז
החתי"ם דע"י שנזכר בשם לשון ומלבוש וקיים
בעלמו שם שמן זית כפירוש ה"ב של המדרש,
על ידי זה יכול להיות שלם בגופו בממונו ותורתו
בלי יסורים וכחישה.

בסעודת אירוסין

ויבא יעקב שלם. דרשו חז"ל שבת (ל"ג ע"ב)
שלם בגופו שלם בממונו שלם בתורתו.
נראה לרמז בלשון קדשם, דיעקב צא אז מבית
לבן שנשא משם אשה, וצא משם שלם בגופו,
כדאיתא בזוכ"ק (פ' ויקרא) על הקרא אדם כי
יקריב, דמי שאינו נשוי נקרא פגום ובעל מוס

ופסול להקרבה עי"ש, וזהו שלם בגופו ולא בעל
מוס, שלם בתורתו היינו לפמד"א ציבמות (ס"ב
ע"ב) אדם שאין לו אשה שריו בלא תורכ היינו
דאין תורתו שלימה כ"כ רק לאחר נשיאת אשה,
ורא"י מכ"ג דכחיב (ויקרא ע"ז ו') וכפר בעדו
ובעד ביתו, ודרשו (ברי"ש יומא) ביתו זו אשתו,
ושלם בממונו משום שלימות הממון הוא אם
מוציאו לצורך כבוד שמים ודברים הנזכרים לגופו
כדי לעבוד את בוראו, לאפוקי אם מוציא על
מותרות שאין זה שלימות להממון, ומצינו בפ'
ויאל (ל"א ע"ו) שאמרו רחל ולא ויאכל גם
אכול את כספיו, ול"ב מה אכילה שייך בממון,
ונראה דהוא מלשון וכסבה אינו אוכל (שמות
ג' ב') שהוא כלה ואבד, וכוונתם ה"י הלא לבן
יוציא הממון למקום עומאח וכוה אכילה
ושריפת ואיבוד הממון, כי כל העושה אשר הציל
חלקים מאביו לנו הוא ולבניו, להוציאו בחפזי
שמים, ונמצא דהן סייעו גם להשלמת הממון,
וזהו שאמרו הזקנים לבועז יתן ה' את האשה
הצאה אל ביתך כרחל וכלאח אשר בנו שתיכם
את בית ישראל, שכיון שעל ידם ה"י שלימותו
של יעקב שלימה, בגוף תורכ וממון של יעקב
אביו, בנו בזה את ביתם ובית ישראל.
וי"ל עוד לפי"ז דר"ח ש"ל"ס הוא, שכינה
לימוד ממון, דאיש ואשה זכו שכינה
צניכס (כוסב י"ז ע"א) ועי"ז לימודו וממונו
שלם כנ"ל.

7 ויבא יעקב שלם. ודרשו חז"ל שבת (ל"ג ע"ב) →
ורש"י כאן, שלם בגופו שלם בממונו שלם
בתורתו. אמרתי במסיבת חתן הא דחשיב דייקא
כני ג' הרי ודאי כל השלימות שבפולס היו
ביעקב אביו, וי"ל דכנה כחיב (ירמ"י ע' כ"ב)
אל יתהלל חכם בחכמתו והגבור בגבורתו
והעשיר בעשרו, כי אם בצאת יתהלל המתהלל

השכל וידו
מיוחר, ופי
בדברים כי
ג' מעלות
עכ"ד המפ
העיר ודרג
תיקן להם,
האריכו לג
לכבוד שמי
כבוד שמיכ
ה"י שלם ב
עשירות, כי

ויש לפרש
וכון
לפרש, דאין
מפטרני מה
דכחיב עון
(פ"ט ו')
מנשבת אי
דרומית מ
לפח"ל אמ
שממשות
בדרשות כ
כרובה שו
שלחן בלפ
בעירובין ו
מעבר לים
בסחרנים
(פ"ב מ"ב)
וזה הוא
מנשבת ה"י
היינו השל
חז"ל (עיר

השכל וידוע אותי, ולכאורכ תיבת המתהלל מיותר, ופירשו בו דבאופן זה יתכלל המתהלל בדברים הללו השכל וידוע אותי, אם משתמש בג' מעלות הללו להודיע ולפרסם מלכותו יתברך עכ"ד המפרשים. והנה כאן כתיב ויחן את פני הפיר ודרשין שם, מטבע תיקן להם, שזוקים תיקן להם, מרחלאות תיקן להם, והמפרשים האריכו למענייתם כמה תקנות טובות שתיקן לכבוד שמים, הרי שהשתמש בכל עניניו להרבות כבוד שמים, וא"כ מהפרש הקרא שיעקב אבינו ה"י שלם בג' מדות הללו בגופו גבורה, בממונו עשירות, בחורתו חכמה, והשתמש במעלות הללו רק למטן כבוד שמו יתברך.

ויש לפרש עוד, דכתיב (משלי י"ט י"ד) בית וכו' נחלת אבות ומכ"י אשה משכלת, ויש לפרש, דאיתא בצרכות (י"ז ע"א) דרבנן כד הוו מפטרי מהדדי אמרי עולמך תראה בחיך, וי"ל דכתיב עורי לפון וזואי חימן, ואיתא בזיק"ר (פ"ט ו') לפי שצטרכי' בזמן שרוח לפונית מנשבת אין רוח דרומית מנשבת ובזמן שרוח דרומית מנשבת אין רוח לפונית מנשבת אבל לפת"ל אמר הקב"ה אני מביא ארגססם בעולם שמשמשות בו ב' הרוחות יחד, ופירש הבית יחך דדרשות (סוף חיו"ד) לפמד"א בצ"ב (כ"ה ע"ב) הרוכז שיחכים יורים ושיעשיר ילפין וסימנך שלחן בצפון ומנורה בדרום, ואמרו חז"ל בעירובין (כ"ה ע"א) ר' יוחנן אומר וכו' ולא מטבר לים הוא (דברים ל' י"ג) לא תמלא לא בסחרנים ולא בחגרים, וכדחנן במסכת אבות (פ"ב מ"ה) לא כל המרבה בסחורה מחכים, וזה הוא שהמלינו במדרש בזמן שרוח לפונית מנשבת היינו העשירות אין רוח דרומית מנשבת היינו השלמה בחורה עכ"ד. אמנם כבר אמרו חז"ל (עירובין כ"ז ע"א) אין למדין מן הכללות

ויש יחידים שזוכים לב' שלחנות, ועל זה התפללו רבנן כד הוו מפטרי מהדדי עולמך תראה בחיך, היינו שיזכה למעין עולם הבא שיכו ב' רוחות הללו משמשות ביחד תורה ועשירות.

והנה בית וכו' לכאורכ הוא לשון כפול, ויש לפרש הון על ענינים רוחניים על דרך שדרשו חז"ל כד אה"ה מהונך אל הקרא מהונך אלא "מגרוך" הביאו רש"י במשלי (ג' ט') ועיין בלשון החוס' קידושין (ל"א ע"א ד"ה כד), והכוונה דלפעמים האז זוכה לבנו בחכמה זכה ובעושר ובעשירות ביחד כהא דתנינן בעדיות (פרק ב' ט') האז זוכה לבן בנוי זכה ובעושר בחכמה, אבל מכ"י אשה משכלת, שיזכה לאשה שתשיג גדולת ומעלות לימוד ועסק החורה הקדושה לריכין סייפתא דשמיא וזכות גדול ביותר, וזהו שדרשו חז"ל שלם בגופו שלם בממונו שלם בחורתו, שאע"פ שבא שלם בגופו כלומר שנשא אשה כדאיתא בזוה"ק דקודס שנשא אשה נקרא פלג גופא, מ"מ ה"י גם שלם בממונו וחורתו, וזהו סימן על זכותו הגדול של יעקב אבינו, שהקב"ה זיכהו בכך.

והחת"ם כתב ש"ל"ס ר"ח שם לשון מלבוש, וי"ב מה ענינה לכאן, ופירשתי בדרוש לשבת הגדול דהוא כדרשת חז"ל שלם בגופו שלם בממונו שלם בחורתו, דשלם בגופו היינו לפמד"א בסוף מסכת סנהדרין (ק"ב ע"א) לענין פיר הנדחת דנכסי לדיקים שבתוך הפיר נשרפים ומ"מ מלבושים אין נשרפים משום דיש להם שייכות אל הגוף ונעפלים אל הגוף, וזהו שלם בגופו דגם המלבוש שייך לשלימות הגוף, שלם בממונו היינו שממונו לא הפס ח"ו את לבנו כידוע מנסיון העושר, והענין דפגם בעריות ובזריות קודם מזיק להשפיע כוונת, ואם אעפ"כ יש לו שפע ממון מטבו מדרך הטובה, ורק בנשמר מפגמי ברית קודש נשמר ממונו מכל

שמו

משה

וישלה

ישמח

או יאמר כי ע"י בן ראיתי פניך וגו' כפשוטו, דהא כתיב (שמות ל"ג, ט) כי לא יראני האדם ומי, וגם אסור להסתכל, דהא בהדיא אמרו (תניגה י"א): המסתכל מה למעלה ראוי לו שלא בא לעולם. ופירשו [ופירש"י] מה למעלה מעל ראשי החיות. והיינו כי על כן ראיתי פניך, ר"ל ראית פנים שלך הוא אללי כראות פני אלהים שאסור, הכי נמי אסור להסתכל בדמות אדם רשע (מגלה כ"ט). זה אסור וזה אסור, רק זה להפכו וזה להפכו, זה לגדול הקדושה וזה להבדיל עד אין סוף לגדול הטומאה מגדול הרשעות רוצה וגולן, ועל כן אני מוכרח לתת לך ותרגי שמהיה מרובה אלי. ושיעור הפסוק כך הוא, הואיל שאתה רשע גדול שראית פנים שלך אסור, אני מוכרח לרצותך, והבן.

***

וידון את פני העיר. (שבת דף ל"ג ע"ב) רב אמר מטבע תיקן להם, שמואל אמר שזוקים תיקן להם, ור' יוחנן אמר מרחצאות תיקן להם, נראה לי על פי שאמרו ר"ל (עירונין כ"א ע"א) כרכים רובן בגזל ומיעוטן בעריות, ומכל שכן של עובדי כוכבים ומזלות. והנה שכם כרך גדול היה, כמו דאיתא ביוסף דאמר לאחיו מנחש אני צגביע שלי ששנים מכס החריצו כרך גדול של שכם (נחשית רבה ט"א ד). והנה אמרו חז"ל (פסוקי ד"ו) או לרשע ואוי לשכינו, ואם כן קשה על יעקב הנדיק איך קבע דירתו בדרך גדול כזו או אלנם, לכך אמר רב מטבע תיקן להם, על פי מ"ש מהרש"א ז"ל (יומא כ"ט). בפסוק (שמות ט"ו) מקשה אחת זהב טהור, (ור"ל דזה דבר הקשה ביותר בעיני בני אדם שיהיה זהב טהור, ר"ל בלא נדנד עבירה גזל ואונאה וכדומה והבן), והיינו מטבע 'תיקן' להם, ר"ל

ולקחה מדה הדין ח"ו. אך החירון הלא אונסו ידוע (ק"ה), וקיימא לן (בבא קמא כ"ב) תלוהו ויהיב, לא היו מחנתי מתנה אף דלא מסר מודעה, (ועיין בפרשת חיי שרה מ"ש על פי זה (נדרים א"י נשיא אלקים)). והנה עשו הרשע הבין שזה שנותן לו צאונס הוא, והוא לא חשש אם זוכה מן הדין או לא, כי לא נזהר מגזל, אך חישב שכל זמן שהוא אלם יעמוד במחנתו, אבל כשיהיה יד יעקב תקיפה, אז יהיה צריך להחזיר לו מן הדין, ואין לו שום תיקון דאף ביטול מודעה לא מהני, מיון דלא צריך מודעה כמו שמבואר בחושן משפט סי' י"ב (פס"ק י"א) לענין פשרה, דאם ראוהו הפחיד את שמעון וכו', דאף ביטול מודעה לא מהני (ק"ה). ונראה דהיינו טעמא דפשרה הוא כמו תלוהו ויהיב, ועיין צ"ח שם (ק"ה), לכך חישב לתקן הרע במיעוטו ואמר יהיה לך אשר לך, וידע בדואי שמכל מקום יניח יעקב אללו המנחה, רק דהכוונה היה שלא יקח מידו ממש, שלא יתחייב בשמירה כשיהיה יד יעקב תקיפה וינטרך לשלם מה שיחסר, לכך אמר יהי לך אשר לך, והוי כמו הנח לפניך (ק"ה) דמבואר בסימן ר"א בחושן משפט (פס"ק ט) דלא הוי אפילו שומר חנם, עי"ש. אבל יעקב אמר ולקחה מנחתי מידו כי על כן ראיתי פניך וגו' ותרגמי, כמו שכתבתי דהיינו שישלם לו, על כן טוב שיקח מידו כדי שיחייב בשמירה, והבן. ויותר יתכן לומר כי לא חשב עשו על הדין כלל ולא ידע מזה, רק פשט טלפיו כדרכו שאינו רוצה במחנה, מכל מקום ידע שיניח אללו. אך יעקב היה רוצה שיחייב בשמירה כנ"ל, ואמירת יהי לך וגו' פוטרו כי הוי הנח לפניך, על כן אמר ולקחה מנחתי וגו' כנ"ל, רק עשו לא הבין, אבל יעקב אמר דברי אמת לכך ופטר צו ויקח, והבן.

☆

— דרש משה —

פשרה בקנין וביטול מודעה, יכול לחזור בו. (ק"ה) שהביא מה שכתב הדרכי משה דאם אמר אחר הפשרה שמחול לו מהני ואינו יכול לחזור בו. וכתב הטו"ז דזה דוקא אם אמר מרצונו דמחול, אך אם נתבקש ע"י המפשרים למחול, יכול לחזור בו. (ק"ה) כשבקש א' להפקיד אצל חבירו איזה חפץ והנפקד משיבו

יפה מוכר. (ק"ה) שבאונס ידוע, איפסק הילכתא דאין מתנתו מתנה ואף בלי מסידת מודעה (לבטל המתנה), ואונס יעקב היה ידוע מפורד עשו שלא יבא ויכנו אם על בנים ע"כ אין מתנתו מתנה. (ק"ה) ח"ל המחבר: אם ראובן הפחיד לשמרון למסרו אם לא יתן לו ממון שהיו דנין עליו ואין לו בו זכות כפי הדין ועשו

שמיקן להם המטבע שיהיה צטורה צלי גזל שעשה
 ציניהם תקנות שלא יקינו גבול וכדומה. ושמואל אמר
 שווקים 'מיקן' להם, על דרך שאמרו צמסכת שצת (דף
 ל"ג ע"ב) שווקים להשיב צהם זוטת. והנה הוא
 'מיקן' להם השווקים שלא יהיה צמנהגן הקדוש, ואם
 כן גדרן מן העריות. ור' יוחנן אמר מרחצאות מיקן
 להם, דידוע מנהגן צמרחצאות (צמסכת ע"א דף ס"ה
 ע"א) צעובדל דמרחצאות צעובדל דבר ששך, דאמר
 לרבא אית לכו כהאי גוונא לעלמא דאמי, עיי"ש. והוא
 מיקן להם שלא יהיה כך וגדרן מן העריות, ומר אמר
 חדא ומר אמר חדא ולא פליגי כ"ל^(ב)

***

ויצנו בני יעקב וגו' במרמה וגו'. והנה שני
 התרגומין תרגום אונקלוס ותרגום יונתן
 תרגומי (ק) צחוכמא, וכן פירש רש"י, ועיין צמרחי
 שכתב דאין לפירש כמו צידו מאזני מרמה (הושע י"ב ט),
 דחלילה לזרע קדש שיעשו רמאות, עד כאן דבריו.
 ודבריו תמוהין דהא צאמת רימו אופן. אך דכדין עבדו
 דעם עקש תחפתל (פסלים י"ב ט), וכמו שאמר יעקב,
 אחיו אנה צרמאות (צנא צמח קרי"ג), וכמו שהקשו רז"ל
 (שם) ומי שרי לצדיקים לצגוי צרמאות, ומשני אין
 דכתיב עם עקש תחפתל. ועל פי זה יתפרש הפסוק
 היטב דאמר דעט צמרמה, ושמה תאמר איך עשו זרע
 קודש רמאות, לזה אמר דכדין עבדו וידברו אשר טימא
 וגו' וכמו שפירש רש"י (ק) גם כן, ואם כן למה לן
 להוציא הקרא ממשמעו ולפרש צמרמה צחוכמא. ועוד
 קשה למה לא נאמר צמכמה. לכך נראה דאין מקרא
 יוצא מידי פשוטו, והתרגומים נחכונו לדבר גדול
 ועמוק, והדרש יוצא מעומק הפשוט.

בהקדים דקשה לן על הא שאמרו רז"ל (צ"ב דף
י"ב ע"א) חכם עדיף מנביא, הא אמרו
רז"ל (שבת ל"ב ע"א) אין הנבואה שורה אלא על
חכם, ואם כן איחי נמי חכם. ונראה לי לישב על פי
מה שכתבתי (צ"ב עקב ד"ה אלא) לפרש המדרש (קהלת רבה
ג טו) כחבתי עליך שחכם אחי וכו', ואמרו רז"ל (ר"ה
דף כ"א ע"ב) צנביאים הוא דלא קם (דברים לה י"א) אבל
(צמכמים) [צמלכיס] קם וכו', והפסוק (שם ג טו) רב
לך, (ומצאת הדברים דהצדיקים הגדולים המחדבקים
צמכמה העליונה, יוכלו להשיג גם מחשבתו של יוצר
צראשית, מה שאין כן הנביאים אין השגחם רק צמה
שינא לפועל הדבור ולא צחינת מחשבה, עיי"ש
צמקומם ומצין), והיינו חכם עדיף מנביא,^(א) ודו"ק,
ועיין צוהר פרשת זו דף ל"ה ע"א: חא חוי מה צין
איון דמשחללי צאורייתא לנביאי מהמני וכו', ועיין
צמקדש מלך צפירוש הרמ"ו שכתב דהם משורשים
ציסוד אבא, והם צננת הוד הגם דמאימא אחי
הנבואה, אינה מלד ענמה, אלא צצחינת הכנסמה
צועיר, עיי"ש. והנה על הזהר קשה גם כן קושייתי, וכי
נביאים לאו משחללי צאורייתא איון. ונריך לומר כמ"ש
וקרי לן משחללי צאורייתא, דהצדקות ההוא אי אפשר
אם לא על ידי המורה דאורייתא וקצ"ה כולל חד (וזהר
מ"ב ע"ג), דהוא רלוט ורלוט הוא, והנה הם צסוד
צממה העליונה, דהיינו ציסוד אבא והבן זה.

ודגה עיין צספר כחנות אור של מהר"ם א"ש
(צפרשקו), מה שהקשה דלמה היו צריכין
לרמיה. וכתב על פי הילקוט ראובני דאיתא שם
צשקמו צני יעקב להרוג את שכם, צא סמאל לקטרג
וכו', והשיב לו הקצ"ה אלו שנהרגו נימולים היו, ואין
לך טענה אלא על ערלים, ואיתא צבעל הטורים
שהתנו עמהם שלא לעבוד עבודת אלילים, ולכך צאו

— דרש משה —

הנה לפניך אינו מחויב צשמירתו (משא"כ בשאמר לו הנח לפני

ציונים: (י"ב) עי' בישי"ם ש"ם אבות פ"א משנה ו' ד"ה הרחק וכו'.
 (י"ג) עי' לקמן בפ' נצבים בהפסוקה ד"ה כי יום נקם בלבי.

וכן במרחללות עשה תיקון.

והשתא י"ל, דיש לדקדק מה דאמרו במדרש קצט תחומין "מצטוד יוס" דהוא לכאורה שפת יתר, ונראה לפמד"ח במדרש פליאה [בבאבאי לעיל בד"ה במדרש איתא] כל זמן שהי' יעקב בבית לבן לא שמר אלא שבת, וי"ל הכונה דהנה תוספת שבת הוא חיוב, אך סגי בזמן מועט בעלמא קודם בין השמשות כמ"ש בחוס' בר"ה (ט' ע"א ד"ה ור"ע), אמנס מנוח להרבות בתוספת, ועל פי האר"י ז"ל נמשך השבת עד חלות, וזמן ההמשך ל"א שעות כדאסמכה הבני יששכר מאמרי שבת (מאמר ב' אות ב"ג) על נוסח התפלה "לא-ל" אשר שבת, וגם קידוש היום הוא מנוח ל"א לפי השבון הרמב"ם וזא לרמז על הנ"ל, ובודאי דהאבות הקדושים קיימו שבת גם עם תוספת, כמו שאומרים בזמירות (כל מקדש לליל שבת) דורשי ה' זרע אברהם אוהבו המאחרים ללאת מן השבת וממכרים לזא, משמע דאברהם אבינו ה' נזכר בזה, ומסתמא גם יעקב ה' נזכר בזה, אלא בבית לבן ל"ה אפשר להחמיר יותר על עיקר הדין דאין להתחסד בזמנו של חברו, ועל כן אמרו לא שמר "אלא" שבת כלומר בלא תוספת, והנה אמרו חז"ל בבבא מליעא (ק"ז ע"ב) התקוששו וקושו (לפני ב' א') קשט עלמך ואח"כ קשט אחרים, וע"כ רזה יעקב לתקן חלה ענין תוספת שבת ששיך אליו על פי מדחו, וקצט תחומין מצטוד יוס, היינו גם תחומי המלאכה להפסיק מצטוד יוס, ותיקן בזה שמירת שבת שהשוב ככל החורה, ואז יוכל להועיל לתקן אלל אחרים במצטט ושווקים, ושפיר עולין ב' הדרשות בקנה אחד.

שווקים תיקן להם, ור' יוחנן אמר מרחללות תיקן להם, פירשט הישמח משב מצטט, שיבי' בטכרה בלי גזל ושאר איסורים, כמ"ש מברש"ח מקשה אחת זבז עכור (שקשה שיבי' לו זבז עכור בלי גזל ואונאה), שווקים שלא ישיבו זבז זונות כהא דאיתא לקמן (ל"ג ע"ב) שווקים לכושיב זבז זונות, ומרחללות נמי לגדרן מן העריות כהא דע"ז (ס"ה ע"א), עיי"ש.

וצראה דהענין שעסק בזיכוי הרבים הוא עד"ז, דבריש הפרשה כתיב ויירא יעקב, ואמרו בצרכות (ד' ע"א) אפ"ג דהוצטת מהקב"ה ושמתיק בכל אשר תלך לעיל (כ"ח ע"ו) מ"מ ירא שמה יגרום החטא, ונראה ביאור הענין דבאבות (פ"ה מי"ח) איתא כל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו, וידוע מה שפירש הקדושה לוי על מחני' דאבות (פ"ב מ"ד) אל חפרוש מן הליבור ואל תאמין בעלמך עד יום מותך, שלא חפרוש מלכויות מזכי הרבים שמה חזא לידי חטא, אבל המזכה את הרבים אין חטא בא לידו עיי"ש, ובבבין אריאל (סוף עקב) פירש הפסוק והי' עקב תשמעון את המשפטים האלה ושמתם ועשיתם אותם לשון רבים, שכשתעסקו בזיכוי רבים, ושמר ה' חלקיך לך את הצרית ואת החסד, לשון יחיד שלא תצטרך לירא שמה יגרום החטא עיי"ש, וע"כ כשהי' יעקב אבינו אלל לבן ערווד במלאכתו בשמירת האלן במקום שדות ולא עסק בזיכוי רבים הי' ירא שמה יגרום החטא, וע"כ כשבא למקום מנוחה הי' ראשית מלאכתו לעסוק בזיכוי רבים כנ"ל, כדי להסיר מלבו המורא שלא יבא חטא על ידו.

ויקרא לו א"ל חלקי ישראל. במדרש (פפ"ט ח') אפילו חזן הכנסת אינו נוטל שררה לעצמו ואחכ היית נוטל שררה לעצמך, מחר בתך

ויתן את פני העיר. בשבת (ל"ג ע"ב) איתא רב אמר מצטט תיקן להם, ושמואל אמר

וּמְדַבֵּר בְּהַדְרֵי סֵבֵא דִּיהוּדָא אֵית דְּלֹאֲמַר מִן הַדְּרֵי שׁוּקָא
 דְּגִרְגֵינָא וְאֵית דְּלֹאֲמַר מִן הַדְּרֵי שׁוּקָא דְּסֵלְאֵי נִסְבִּי קְטִיל
 וְטַמְזְרֵיהּ בְּשׁוּקָא דְּהַדְרֵי מְזַבְרֵי בְּעִצְרָא אֵיל אֲמַר לְהוּן
 אֲמַרְיָהוּן דְּזַבְרֵי בִּן יוֹחָאי טְבַרְיָא אֲתוּן מְדִין הַדְּרֵי קְטִילָא
 (נ"א אֵיל לִגְבֵיהּ אֲמַר לֵהּ לֹא דִבְרִיתָא שׁוּקָא פִּלְן אֲמַר לֵהּ הֵן
 אֲמַר לֵהּ וְאֵן אֲפִקְרָא לֵהּ מִיְהוּן מִן פְּתַרְךָ אֲמַר לֵהּ גִּיד נְטִי
 לֵהּ) אֲפֵה ר' אֲמַרְיָהוּן בִּן יוֹחָאי בְּרִיתָא הַדְּרֵי שְׁתוּא נְטִי
 שֶׁם אֲמַר גִּידְרֵי אֵינִי עַל הַעֲלִיָּין לְעִיר וְעַל הַסְּחָתוֹן לְשִׁיעֲלָה
 וְנִזְהָר בִּן וְסִלְיָק וְשִׁבְתָּ בְּבֵיתָהּ וְעֵבֶר בְּהַדְּרֵי מְגִדְלָא דְּעִצְרָא
 שְׁמַע קְלָא דְּנִצְמָי סְפָרָא אֲמַר לֹא אֲמַרְיָהוּן דְּזַבְרֵי בִּן יוֹחָאי
 לְטְבַרְיָה אֲמַרְיָן אֲשַׁפְחוּן חַד קְטִילָא אֲמַר יִבּוּא עֲלֵי אִם
 אֵין בְּרִי הַלְכוֹת פְּשַׁעֵר רֵאשִׁי עַל טְבַרְיָה שְׁתוּא טְהוּרָה
 חוּץ מִזֶּה וְמִזֶּה וְאִתָּה לֹא הֵיִיט בְּמִנְיָן עֲמִנִי שְׁנַטְרָה פְּרַעֲתָ

ומדבר בהדרין סבא דיהודאי — אין אני הויל ונחמין ומלצי בוקן היודים הוה? מה עשה —
 אית דאמרי: מן הדין שוקא דגרגינא, ואית דאמרי: מן הדין שוקא דסלאי דקאי — יש
 אומרים: משוק אוריג ומוכרי מלי הנצרים, ויש אומרים: מזה השוק של הסקאים, עושי ומוכרי שקים
 — נסב קטיל, וטמזריה בשוקא דהוה מדכי — לקח מהו, והטמזרי ברחוב שהיה מטהוה,
 בצמרא אויל, אמר להו: "אמריהו דדכי בן יוחאי טבריא, אחוהו הדין קטילא" —
 כבוקר הלך אמר להם: אחם אומרים שטיהר בן יוחאי את טבריה, כואו ראו ההרוג הזה? (ונסחא
 אחרת: אול לגביה — הלך הכותי בעצמו מיר ישר אל רשבי עצמו, אמר ליה — אמר לו:
 "לא דכיתא שוק פלן" — לא סהות שוק פלוג? א"ל: "אין" — בן סהותי, א"ל: "ואין
 אפיקת לך מיתון מן כותרן" — ואם אוציא לך מתים אחוהיך? א"ל: "גוד חמי ליה" —
 משון והבאה), אפה רבי שמעון בן יוחאי ברוח הקודש שהוא נתנו שם, אמר: "גודר אני
 על העליין שירי, ועל החתונ שיעלה" — על הכותי הרשע הזה שירד מה להפירה הוה, כענש
 על מעשהו, ועל היהודי ההרוג המושל בחפירה שיעלה יקום לחייה, חתח העלבון הצער שנעשה לו,
 והוה בן — וכן היה, שזה מה ושקע מיר, לעומדים שם הוה קם לחייה וצא ועלה, וסליק ושב
 בכיתרן — ועלה רשבי לעשות את השבת בביתו, ועבר — בירכו — בהדיון מדלל דצבאיא
 — בזה המקום "מגול הצבעים", שמע — שם — קלא דקאי ספרא — קולו של קאי, הסופר
 אשר — אמר — "לא אמריהו דדכי בן יוחאי לטבריה? אמרין: אשכחון
 חד קטילא" — "וילא אמרתם שטיהר בר יוחאי את טבריה? אומרים: מצאו הרוג אחר", אמר —
 לו רבי שמעון: "יבוא עלי — במלחמה של חורה, להחמיה על הרב, ואני אראה לו — אם אין
 כידו הלכות — הוכחה בהלכה, רבות — כשער ראשי, על טבריה שהיא טהורה, חוץ מזה
 ומזה — מן השוקים שבה, ושלא תאמר שבווח הקודש בלכר טיהרתה (וייח), אלא עשית על פי
 הלכה בבירור ובמסורת (ועי גיווש: שם), ואתה — נקאי הסופר — לא היית במנין עמנו —

גְּדוּרָן שֶׁל חֲכָמִים וְעֲלִיד גְּאָמַר (קחלת י' ח'), וְאֲפֹרֵן גְּדֵר יִשְׁכְּנוּ
 נְחֹשׁ, נְחֹשׁ מִיָּד נִעֲשֶׂה אֵל שֶׁל עֲצָמוֹת עֲבָר בְּהָדָא בְּקִלְעֵת לְבֵית
 נְטוּפָא תָמָא חַד בַּר נֶשׁ קָאָם וּמִלְקַט סְפִיחֵי שְׂבִיעִית אֲמַר
 לוֹ וְלֹא סְפִיחֵי שְׂבִיעִית הֵן אֲמַר לוֹ וְלֹא אֲפֵה הוּא שְׁהִפְרִית
 לֹא בִּן גְּוֵינְיָן רַבִּי שְׁמַעוֹן אֲמַר פֶּל הַסְּפִיחֵין מִתְרִין חוּץ
 מִסְּפִיחֵי כְרוֹב שְׂאִין פִּינִיא בְּהֵם בְּיַרְקוֹת שְׂרָה אֲמַר לוֹ
 וְהוּא חֲבָרֵי חוּלְקִים עָלֵי פְרָעָת גְּדוּרָן שֶׁל חֲכָמִים וְאֲפֹרֵן
 גְּדֵר יִשְׁכְּנוּ נְחֹשׁ, וְכֵן הוּחַ לֵהּ דְּדַבֵּר אַחַר יוֹחָן אֵת פְּנֵי
 הָעִיר, נִכְסֵם פְּעֶרֶב שִׁפְתַּי עִם דְּמִהוּמֵי חַמָּה, מִכְּעוֹד יוֹם
 →

באסיפת החכמים, בעת שנמננו מי מטהר ומי מטמא, ללכת אחר הירב, בעת — שנטהרה פריצת
 גדרו של חכמים — כמה שאחה מלעיג על מה שקבעו באסיפה ובמנין, ועליך נאמר: "וסורץ
 גדר, ישכנו נחש" מיד נעשה — נקאי הסופר — גל של עצמות — מהו, מהקפדתו של
 רשבי, שוב — עבר — רשבי — בהדא בקעת דכית נטופא — בבקעת בית נטופה, שברוך
 מטבריה, תמא חד בר נש קאים — דאח אדם אחר עומר — ומלקט ספיחי שביעית, יקות
 שגדלו מלייתו כגינה בשנת השמיטה, לקט לו להכניס לביתו לאכילה, אמר לו: "וילא ספיחי
 שביעית חן" — ובתורה נאמר (ויקרא כ"ח ט'): "את ספיחי קצירך לא תקטור" — "אמצי לא וזעתי,
 והיא צמחה מן חוצי שופל בה צענת הקציר, הוא קרוי "ספיחי", (ויש"י שם?) אמר לו: "וילא אתה
 חוה שהחרת — ללקט ספיחי שביעית? וכי — לא כך תנינן (שנינו) שביעית מיט מיא?": "רבי
 שמעון אומר: כל הספיחין — מכל מיני תבואות וירקות — מותרין — לכל, בשביעית, ומה
 שכתוב "את ספיחי קצירך לא תקטור", הוא שלא יקצור כרוך שהוא קוצר בכל שנה, אבל קוצר מעט
 מעט לאכול, חוץ מספיחין כרוכ — שאסור לאכלם, מפני — שאין כווצא בהם בירקות שדיה,
 אלא שירך רוב בני אדם לזרעם כגינות, וגורו חכמים לאסרם, שמה ידעם יאמר "ספיחין הם", ואני
 מלקט ספיחי שאר מינים, ובכרוך: אמר לו: "והלא חבירי חולקים עליי" — כמו ששנינו שם:
 "ותנבמם אומרים: על הספיחין אסורים" — שמאוחו הטעם על הגוייה ככרוכ, גנור על כל הירקות,
 והלכה כחברי הרבים! פרצת גדרו של חכמים — שנברח על הגוייה לאסור את הספיחין, ועל
 רבי הרבים נגד היחוד, "ופורץ גדר, ישכנו נחש": וכן הוה ליה — וכן הייתה לו לאותו
 האיש, ששכנו נחש, ולומר לך שלא על כבורו הקפיד רשבי כשענש את נקאי הסופר אלא על כבור
 החכמים, שהיו באיש הזה כבור שהקפיד על כבור חכמים נגד כבור עצמו, והמעשה לא הוהא לכאן
 אלא לומר שירך החכמים ללמוד ממעשה אבות, כמה שהטיב רשבי לעיר שנתנה ממנה, כאמור, כמו
 שעשה יעקב אבינו.

דבר אחר: "וירחן את פני העיר" — וכבר אמר הכותב יעקב שלם עיר שכם, שנכנס
 לחוץ העיר, וכאמור לדרוש: "וירחן" — קבע לו מקום חניה, וכלומר: "יבוא עיר שכם" נכנס — ובא.
 לחוץ העיר — כעבוד שכת עם דמדומי חמה — "נעשויה איומה" — כום — סמוך לעקיעות"
 (רש"י בשבת ק"ח) מבעוד יום, "וירחן את פני העיר" — עשה לו חניה ומקום שכינתו, בפניה

מסכת המדרש
דבכע חנומין לעיל
מ"א"ו ס"ג
פ"ג ויבדחתו ליש
לך לך צ"א כאן ק"ג
ז. ויקן את חלקו
ההנה א"י דו אהד
מזי מקומות ליש כאן
ק"ג. ע"ע לעיל מ"א ב.
ל"ש רבי'ס חות.

לְקַבֵּעַ פְּחוּמֵינִי מַכְעוּד יוֹם הָרָא אֲמַרְתָּ שְׁמוֹר יַעֲקֹב אֵת
הַשְּׂפֹת קִרְם לְשׂוֹמְן.⁷
ז. (יט) וַיִּקְן אֶת חֵלְקַת הַשָּׂדֶה אֲשֶׁר נָטָה שֵׁם אֶהְלוֹ
וְגו' בְּמֵאָה קְשִׁיטָה אֲמַר ר' יוֹדָן פֶּר סִימוֹן זֶה אֲחֵד
מִשְׁלֵשָׁה מְקוֹמוֹת שְׂאִין אֲמוֹת הַעוֹלָם וְכוּלֵין לַהוֹנוֹת אֵת
יִשְׂרָאֵל לוֹמַר עוֹזֵלִים הֵן בְּיָדְכֶם וְאֵלוֹ הֵן מַעֲרַת הַמַּכְפֵּלָה
וְכֵיַת הַמְקַדֵּשׁ וְקִבְרוֹתָיו שֶׁל יוֹסֵף מַעֲרַת הַמַּכְפֵּלָה דְכַתִּיב
(בראשית כג טו) וַיִּשְׁמַע אֲבִרְהָם אֶל עֲפְרוֹן וַיִּשְׁקַל אֲבִרְהָם
לְעֶפְרוֹן בֵּית הַמְקַדֵּשׁ דְכַתִּיב (דה"א כא כה) וַיִּקְנוּ דָוִד
לְאַרְזוֹ בַּמִּקְדָּשׁ וְגו' וְקִבְרוֹתָיו שֶׁל יוֹסֵף וַיִּקְן אֵת חֵלְקַת
הַשָּׂדֶה יַעֲקֹב קָנָה שְׂכָם ר' הֵיא רַבָּה רַבִּי שְׁמַעוֹן פֶּר ר' רַבִּי

שְׁמַעוֹן פֶּר חֵלְקַתָּא שְׂכָחוֹן מִלֵּין מִן הַתְּרֻמוֹת וְאִתּוֹן לְהוֹרָא
תְּרָגָא דְעֵרְבָא לְמַלְפָּנָה מִן תְּמִן שְׁמַע קָלָה דְאֲמַר לְתַבְרָה
תְּרָגָא תְּרִין תְּבָא עֲלֵי שְׁמַעוֹן מִנְהָ יִתְבָּא מְשׁוֹי לְתַבְרָה
(תהלים נה כג) הַשְּׂלָח עַל ה' יִתְבָּר וְהוּא יִכְלַפְךָ וְעוֹד
שְׁמַע קָלָה דְעֵרְבָא דְאֲמַר לְתַבְרָה מַה אֵת מַכְפֵּה פִי וְהִנֵּה
רוּחָה לוֹמַר מַה אֵת מַעֲשֵׂהָ פִי דְכַתִּיב (מלאכי ג כא)
וְעִסְוֹתֶם לְשִׁעִים פִּי יִהְיוּ אִפְרִי וְעוֹד שְׁמַעוֹן שְׂאֲמָרָה
אִתְמָא לְתַבְרָתָא אִתּוֹן סְחִיא וְהֵיא הַשִּׁיבָה (ישעיה מט כא)
וְאִנִּי שְׂכוּלָה גְלַמְוֵדָה גְלַמְוֵדָה אֲנָא נָדָה שׁוֹב שְׁמַע אִתְמָא
אֲתַרְתָּ אוֹמְרַת אֲשֵׁאל לִי מִבְּנֵיךָ וְאֲמַרְהָ שְׂאִילִי לִי מִטְּאֲטִיךְ
שְׂאֲמַר (שם י"ג) וְטְאֲטֲאִיתִי בְּמִטְּאֲטֵא הַשְּׂמַד נָאִם ה'
לְבָאוֹתִי אִתּוֹן מַעוֹרְרָה לְלוֹיִתְקָה (איוב ג ח) הַעֲמִידִים עִירָה

ספרות המדרש
רַבִּין שְׂכָחוֹן מִלֵּין
מִתְרֻמוֹת וְכוּ' רַבִּי רַבָּה
כ"ב
וְיִשְׁמַעוֹן מִגִּלְגָל ס"ב
ר"ב ל"ש יִשְׁעִי י"ח
הַחֵלֶם תִּשְׁעֵן בְּלַמְדָּה
אִנִּי מִדָּה רַבִּי פ"ב
וְיִשְׁמַעוֹן מִטְּאֲטֵא
כִּכְתוּב פִּיִּם סוֹף ה"א
דָּאֵה לְעֵיל מִלִּידֵיךָ
אִתּוֹן מַעוֹרְרָה לְלוֹיִתְקָה
וְיִשְׁמַעוֹן מִיִּין מִיִּא סוֹף
ר"ה

וְכַעֲבֻדָּה שֶׁל הָעִיר — וְקַבֵּעַ — לֹא עִירוּב — חוּמוֹיִן מַכְעוּד יוֹם — עַל יַד הַנְּחַת מֵאֵבֶל
בְּסוֹף אֲלֵפִים אֲמַר מְהֵרָא כִּי שִׁיחַר לֹא לְצֵאת אֶל מְקוֹנָה שְׁעֵם עֲבָדוֹ כְּשֶׁבַח (דו"ק) הוּא
אֲמַרְתָּ — זֹאת אוֹמְרָת: שְׁמוֹר יַעֲקֹב אֵת הַשְּׂפֹת, אֲפִילוּ עִירוֹתֵי-חוּמוֹיִן — קוֹדֵם שׁוֹיִתוֹן —
לְיִשְׂרָאֵל וְעַיִן לַעֲיֵל שֵׁם וְעַיִן ס"ד. ה' בְּאֲבִרְהָם. כְּעִירוּב.

ז. וַיִּקְן אֵת חֵלְקַת הַשָּׂדֶה אֲשֶׁר נָטָה שֵׁם אֶהְלוֹ, מִיִּד בְּנֵי חָמוּר אֲנִי שְׂכָם, בְּמֵאָה
קְשִׁיטָה" — הַעִיר הַכְּתוּב שְׂכָנָה יַעֲקֹב חֵלְקַת שְׂדֵה זוֹ בְּכַסֵּף מֵלֵא בְעֵלִיָּה — אֲמַר רַבִּי יוֹדָן
בַּר סִימוֹן: זֶה — הַמְקוֹם הָאֲמוּר כֹּאן, הוּא — אֲחֵד מִשְׁלֵשָׁה מְקוֹמוֹת — בְּאֵרֵי-יִשְׂרָאֵל —
שְׂאִין אוֹמוֹת הָעוֹלָם יְכוּלִין לַהוֹנוֹת — לְעַד וְלִהְעֵלֵב — אֵת יִשְׂרָאֵל, לוֹמַר: "עוֹזֵלִים הֵן
כִּידְכֶם", שְׁעַל כֹּל אֲרִיז-יִשְׂרָאֵל שֶׁכְּבִישָׁה יִשְׂרָאֵל מִיַּד הַעַמִּים הַקְּדוּמוֹת שִׁישְׁבוּ בָהּ, יֵשׁ לְיִשְׂרָאֵל
תְּשׁוּבָה, אֲחַת כּוֹלֵלָתָהּ, כְּנֹרֶשׁ לְמַעַלָּה (נ"ג ח): "הַעוֹלָם וּמְלוֹאֵי שֶׁל הַקְּבִי" הוּא, כְּשִׁרְצָה נִתְּנָה לָכֶם
וְכִשְׁרְצָה נִסְלָה מִכֶּם וְנִתְּנָה לָנוּ", וְעַיִן וְשֶׁלְבַע הָיִין לְחֵלְקָה, אֲבָל אֵין לָהֶם שׁוֹם פִּתְחוֹן פֶּה לַעֲרֵב עַל
מְקוֹמוֹת שְׂכָנָה אֲבָת יִשְׂרָאֵל מִן הָעַם הַיְּהוּדִי כִּי בְרַצְוֹן וּבְכַסֵּף מֵלֵא, וְאֵלוֹ הֵן: מַעֲרַת הַמַּכְפֵּלָה —
מְקוֹם קִבְרוֹת הָאֲבֹת אֲשֶׁר בְּחִבְרוֹן, וְבֵית-הַמְקַדֵּשׁ — הַהַר כּוֹלֵן אֲשֶׁר הֵבִית בְּנֵי עֵלִי, וְקִבְרוֹתָיו שֶׁל
יוֹסֵף — בְּשֵׁם, "מַעֲרַת הַמַּכְפֵּלָה" — דְכַתִּיב: "וַיִּשְׁמַע אֲבִרְהָם אֶל עֲפְרוֹן, וַיִּשְׁקַל
אֲבִרְהָם לְעֶפְרוֹן אֵת חֵסֶף אֲשֶׁר יָצָא בְּנֵי חָמוּר בְּנֵי עוֹבֵד לוֹמוֹי", הִרִי שְׂכָנָה
אֲבִרְהָם אֵת הַמְקוֹם בְּכַסֵּף מֵלֵא, "בֵּית הַמְקַדֵּשׁ" — דְכַתִּיב: "וַיִּתֵּן דוֹד לְאוֹזֵן בְּמִקְדָּשׁ, שְׂכָנָה
זוֹהִי מִשְׁקַל — שֵׁשׁ מֵאוֹת", הִרִי שְׂכָנָה הִרִי אֵת הַמְקוֹם בְּכַסֵּף מֵלֵא, "וְקִבְרוֹתָיו שֶׁל יוֹסֵף" — שְׂנֵאוֹמַר
כֹּאן: "וַיִּקְן אֵת חֵלְקַת הַשָּׂדֶה... בְּמֵאָה קְשִׁיטָה" — יַעֲקֹב קָנָה שְׂכָם — בְּכַסֵּף מֵלֵא, וְקִבְרוֹתָיו
שֶׁל יוֹסֵף נִאֲמַר (וְהַעֲרַךְ כ"ד ל"ב): "זֹאת עֲצֻמוֹת יוֹסֵף, אֲשֶׁר הַעֲלוּ בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, קִבְרוּ בְּשֵׁם בְּחֵלְקַת
הַשָּׂדֶה אֲשֶׁר קָנָה יַעֲקֹב מֵאֵת בְּנֵי חָמוּר אֲנִי שְׂכָם בְּמֵאָה קְשִׁיטָה, וַיְהִיו לְבְנֵי יוֹסֵף לְחַלְמֵי", שְׂעִיבָה הַחֵיִל אֵת
שְׂכָם כּוֹלָה לְחֵלְקָה לְיוֹסֵף בְּנֹן, כְּנֹרֶשׁ לְהֵלֵךְ וְכוּ' ח.

"במאה קשיטה" — ומשמעות "קשיטה" — רבי חייה רבה (הגרול), ורבי שמעון בר רבי

(— בן רבני תלמידי מחבר המשנה, ר' יהודה הנשיא), ורבי שמעון בר הלפתא, שכתוב מילין מן
התרגום, ואותו להרא דערביא למלפניה מן תמן — שכתוב מילים מן התרגום של כמה
חיבות מכתבי הקודש אין מתרגמים אותן ומה משמעותן, ובאו לשיח המסוד הערבי למדו משם.
שמע קליה דאמר לחבריה — שמע החכם קולו של הערבי שאמר לחבירו: "חלי הדין יחבא
עלי". — הוה משוי זה עלי, שמעון מיניה — הכינוי ממנו: "יחבא" — משמעותו —
"משרי", ועמד בכך על תרגום ומשמעות הכתוב — שנאמר: "השליך לך ה' יתכן והוא
יכלכלך", הטל על ה' את משא צינורו, בפתחונו בו, והוא זומן לך צינור כלכלתך, ועוד שמע,
קליה דערבי דאמר לחבריה — קולו של ערבי שאמר לחבירו: "מה את מכסה בי?" — "למה
אתה דורס עלי?" והיה רצוה לוֹמַר "מה את מעשה בי?" — שהיה מן הערבים הדוגים אות ע'
כדגני אות פ' דגושה (או אות ק', כאשר היום רבים מהם מחליפים אות כ' או ק' באות פ' או א'), לכן
אמר במקום "מעשה" — "מכסה", ועמד בכך על משמעות הכתוב — דכתיב: "ועתוכם רשעים
כי ידו אפר תחת כפות רגליכם" — "ועתוכם" — והיו דורסים, ועוד שמעון — שמעו —
שאמרה אחת לחברתא — אשה לחברתא: "אתון סחיא" — "באנו למודך", וזוהי
השיבה — כלשון הכתוב, שהוא אמר: "ואני שכולה וגלמודה" — "גלמודה אנא",
וכוננה לוֹמַר שהיא — נדה, ומה על משמעות הכתוב "גלמודה" — "נדה", ובמליצה אומרת
כנסת-ישראל שהיא מרוחקת מן שכנית כבוד ה', כנדה מבועלה, וכאשר "אמר רבי עקיבא שחלפתני
לנפאי — היא צופת, אשר מעבר לים — היו קורין ל"עדה" — "גלמודה", מאי "גלמודה"? "גמולה דא
(מפרשת זו מעלה" שוב שמע, אחתא — אשה — אחרת אומרת: "אשאל לך מבניך" —
"השאל לך מטאטאך", שהבין מן הענין שמטאטא רצוה לשאול, ובארמית שלו קראו למטאטא
"קְנָא", ואמרה — הערבית: "שואלי לך מטאטאך", ובלשון חכמים לא היו גלילים לקרוא כן
למטאטא, ורק ממה שמעו כן לראשונה, ועמד כוה על משמעות הכתוב — שנאמר: "וטאטאית
כמטאטא השמר, נאם ה' צבאות", ועוד שמעו שם אשה אומרת לחברתא: "אתון מעוררה
ללויתך" — "באנו לעורר יללתך", "באנו לקונן אתך על צערך", וכמו ששינו כביריחא (בריש מ"ה)

ונראה לפרש דוגמת בשים שבת (קני"ב) כי חולק אדם אל בית עולמו, איך יצחק מלמד שכל צדיק וצדיק גונחני לו מדרו לפי כבודו, משל למלך שנכנס הוא וצבדיו לעיר, כשהו נכנסין כולן בשער אחד נכנסין כשהם לנין כא"י גונחני לו מדרו לפי כבודו, ובמהרש"א דברי צדיקים נמי הכל נכנסין בשער אחד היינו בשער ג"ע מיהו גם שם כל צדיק וצדיק יש לו מדרו לפי כבודו:

הנה כאשר היות שבת מעין עתי"ב יש לומר שג"כ יש בו שתי החתיכות האלו, הבחי' האחת שהכל נכנסין בו בשער אחד והוא שבת ר"א דאחר, והבחי' השני' שכל צדיק וצדיק יש לו מדרו לפי כבודו, שכן נמי בשבת כל אחד לפי מה שטרם בע"ש יאכל בשבת, ואינה דומה הארה ועונג של זה לשל זה, ויש לומר שלעומת שתי בחי' אלו הם שני עניני אזהרות, אהרה ממלאכה, ואזהרת תחומין, ממלאכה מזהרים כל ישראל בשוה, השפל שבשפלים והגדול שבגדולים, אבל תחומין כל איש ואיש יש לו תחומי בפ"ע אלוים אמה ממקום רגליו, אזהרת מלאכה שהיא לכל ישראל בשוה מקבילה לבחי' הראשונה שהכל נכנסין בו בשער אחד, ולעומתה זוכין לשבת ר"א דאחר, אזהרת תחומין מקבילה לבחי' השני' שכל צדיק וצדיק יש לו מדרו בפ"ע, וכמ"ש (שמות ט"ז) אל יצא איש ממקומו ביום השביעי ודרשינו מיני תחומין, ויש לומר נמי דהו ענין זכור ושמור בשבת, השמור הוא ממלאכה שהיא שוה בכל ישראל והוא שכולם נכנסים בשער אחד, שבת היא ר"א דאחר והוא שבת דליליא כבוה"ק דשמור, הוא שבת דליליא, ולזה זוכין בשמירה ממלאכה, וענין בוה"ק (ר"א קע"ב) מאן מלאכה דא אספקלריא דלא נהרא דבה אתעביד עבירתא דעלמא, וזכור הוא שבת דיימא שהמוזין מאירים, והוא הארת שורש נשמת כל א"י לפי מה שחזא, וזכור בנימסריא ע"ב קט"א שם חזי' אוהי' במלואו כידוע, מדברי האר"י ז"ל, והוא ענין אזהרת תחומין לפי דרכנו בני"ל, ונראה שהוא כינה עולם התורות כמ"ש האר"י ז"ל בפירושו ברוך כבוד ה' ממקומו, ועי' בקהלת יעקב ערך

מקום ד', אי"כ הפירוש מקומו באר"י דנשמתי' אחידא תמן, וחינו דכל איש ואיש מאיד בו שורש נשמתו ומשם שואב העונג:

לפני האמור יש ליתן טעם מה שעל מלאכה לא שניתן לאזהרת מיתה ב"ד שאין לוקין עליה, שאזהרה מלאכה שמקבילה לוא שכל נכנסים בשער אחד אחר אחר, בה דינא ועי"כ מחללי' דמפורש בבחי"ק דאית' סס"א בחולל דילה, הוא עושה בו דין ועונש, ועי"כ תחומין דמאן דעביד עליה הוא גורם שנשמתו לא מתקשרא באחר דאחידא תמן, אן אין שם לא דין ולא עונש, כי שמה הוא עולם החירות ומאן דזכה וזה ומאן דלא זכה לא זכה, אבל עדיין לא נודח מלכנס בשער האחר, ועי"כ הרב"ם כי נכנסים המה למצואי דעתו:

ובזה יש לפרש דברי המש"א שבת (פ"ח): רש"י דמרה כתב כאשר צוה ה' אלוהי, אמר ר"י אמר רב כאשר צוה במרה, מר סבר אשבת איפקוד אתחומין לא איפקוד דהנה נראה דביציאת מצרים, היו ישראל נציגים מצד הכלל ועי"כ מורה מצות הפסח שח' לבית אבות, מה שיש אין לחם אלא קול אחד כן ישראל אין לחם אלא לב אחד לאביו ועל שבשמים, וכן הא דראשו על קרעיו ועל קרבנו, שמורה על התאחדות כל קהל עדת ישראל, והוה שאמרו ז"ל כל מידי דליתא בציבור ליתא ביחיד ופירש"י שמצות הפסח לכל ישראל נאמרה ומה שכל יחיד עושה פסח הוא מתחם שהוא כאבר מאברי הכלל, ועי"כ סבר ר' יהודה (פסחים צ"א) דאין שוחטין את הפסח על היחיד ורבי יוסי דפליג עליה הוא משום דגם כל יחיד ויחיד הוא חלק מחלקי הכלל, ומ"מ השוחט את הפסח בכמת יחיד לוקה משום לא תכל לבוח את הפסח באחד שער"ך, אך כשספרו ישראל חושבנא לדכיותא, זכו להיות נציגים גם מצד הפרט, וזה ה' במ"ה שכל אחד היתה לו מחיצה בפ"ע אותה מחיצה לעצמו, אחרו מחיצה לעצמו וכו', והוא כענין בעירוב כל צדיק וצדיק גונחני לו מדרו לפי כבודו, ועי"כ במרה שעדיין לא שלמו ימי הספירה, אף

שניתנה להם השבת, לא ניתן אלא זה שהוא בכלל ישראל בשוה, בענין כולו נכנסין בשער אחד בני"ל, ועי"כ נאסר לתן או מלאכה בשבת אבל אתחומין לא איפקוד, שלבחי' זו שיהיה לכל סדר וסדר הארה ועונג בפ"ע עדיין לא זכו עד מתן תורה:

הנה יעקב בבואו מפ"ז אמר דכתיב ויבוא יעקב שלם ואמרו ז"ל (שבת ל"ג): שלם בנופו שלם בממונו שלם בתורתו, ובספר גור ארי' למהר"ל למ"ס שבת ד'ג' שלחמיות אלו מקבילין לגוף ונפש ושלם וכבר אמרנו במקרא ששלחמיות השכל הוא מצד הפרט שאין דעתו, של בני אדם שוות, ועי"כ מאחר שזכה לוח שכל צדיק יש לו מדרו לפי כבודו, וזה נמי למצות תחם שבת שמקביל לענין זה: ויש לומר עור עפי"מ שהגיד כ"ק אבי אורח"י ז"ל דאמרו ז"ל (שבת ק"י"ח) אילו משמין ישראל שתי שבתות מיד נגאלין, הטעם שצדיכין לשתי שבתות, כי לכות לשבת בשלימות א"א אלא בהכנה שלימה בשבת ימי המעשה כענין אמרם ז"ל (ע"ז ג') מי שטרם בע"ש יאכל בשבת, אבל גם זאת הנה שלימה בשבת ימי המעשה כדבעי, היא קשה מאד וצדיכין לוח לסיוע משבת הקודמת, דאן שנסחלקה מ"מ נשאר רשימו ממה, וה מסייע להכנה השבת אחר המעשה כדבעי לכות לשלימות השבת אחר ימי המעשה, ואלה שתי הבחי' שיש בשבת, שבת דקודם ימי המעשה ושבת דאחר ימי המעשה, וזהו דאופלגי בשים שבת (ט"ט) המהלך במדבר ואינו יודע מתי יום השבת או מנה ששה ישובת יום אחד כבדייתו של עולם, או שובת יום אחד ומנה ששה באורח"י, וזהו ענין שתי השבתות שצדיכין לגאולה, ע"כ"ו, ויש לומר דיעקב קודם יציאתו מבית אביו איש הם יושב אהלים, ה' בבחי' שבת דקודם ימי המעשה והליכותו לבין והשוחלותו עם עשו הו' דוגמת ששת ימי המעשה וזה נרמז במדרש שברכת גליות שלו פסיק בשש צרות יצילו ובשבע לא יגע בו רע, שש צרות הן דוגמת ששת ימי המעשה ואח"כ ויבוא יעקב שלם הוא שבת דאחר ימי המעשה שוותי והכלית:

ונראה לפרש דוגמת בשים שבת (קני"ב) כי חולק אדם אל בית עולמו, איך יצחק מלמד שכל צדיק וצדיק גונחני לו מדרו לפי כבודו, משל למלך שנכנס הוא וצבדיו לעיר, כשהו נכנסין כולן בשער אחד נכנסין כשהם לנין כא"י גונחני לו מדרו לפי כבודו, ובמהרש"א דברי צדיקים נמי הכל נכנסין בשער אחד היינו בשער ג"ע מיהו גם שם כל צדיק וצדיק יש לו מדרו לפי כבודו:

הנה כאשר היות שבת מעין עתי"ב יש לומר שג"כ יש בו שתי החתיכות האלו, הבחי' האחת שהכל נכנסין בו בשער אחד והוא שבת ר"א דאחר, והבחי' השני' שכל צדיק וצדיק יש לו מדרו לפי כבודו, שכן נמי בשבת כל אחד לפי מה שטרם בע"ש יאכל בשבת, ואינה דומה הארה ועונג של זה לשל זה, ויש לומר שלעומת שתי בחי' אלו הם שני עניני אזהרות, אהרה ממלאכה, ואזהרת תחומין, ממלאכה מזהרים כל ישראל בשוה, השפל שבשפלים והגדול שבגדולים, אבל תחומין כל איש ואיש יש לו תחומי בפ"ע אלוים אמה ממקום רגליו, אזהרת מלאכה שהיא לכל ישראל בשוה מקבילה לבחי' הראשונה שהכל נכנסין בו בשער אחד, ולעומתה זוכין לשבת ר"א דאחר, אזהרת תחומין מקבילה לבחי' השני' שכל צדיק וצדיק יש לו מדרו בפ"ע, וכמ"ש (שמות ט"ז) אל יצא איש ממקומו ביום השביעי ודרשינו מיני תחומין, ויש לומר נמי דהו ענין זכור ושמור בשבת, השמור הוא ממלאכה שהיא שוה בכל ישראל והוא שכולם נכנסים בשער אחד, שבת היא ר"א דאחר והוא שבת דליליא כבוה"ק דשמור, הוא שבת דליליא, ולזה זוכין בשמירה ממלאכה, וענין בוה"ק (ר"א קע"ב) מאן מלאכה דא אספקלריא דלא נהרא דבה אתעביד עבירתא דעלמא, וזכור הוא שבת דיימא שהמוזין מאירים, והוא הארת שורש נשמת כל א"י לפי מה שחזא, וזכור בנימסריא ע"ב קט"א שם חזי' אוהי' במלואו כידוע, מדברי האר"י ז"ל, והוא ענין אזהרת תחומין לפי דרכנו בני"ל, ונראה שהוא כינה עולם התורות כמ"ש האר"י ז"ל בפירושו ברוך כבוד ה' ממקומו, ועי' בקהלת יעקב ערך

מקום ד', אי"כ הפירוש מקומו באר"י דנשמתי' אחידא תמן, וחינו דכל איש ואיש מאיד בו שורש נשמתו ומשם שואב העונג:

לפני האמור יש ליתן טעם מה שעל מלאכה לא שניתן לאזהרת מיתה ב"ד שאין לוקין עליה, שאזהרה מלאכה שמקבילה לוא שכל נכנסים בשער אחד אחר אחר, בה דינא ועי"כ מחללי' דמפורש בבחי"ק דאית' סס"א בחולל דילה, הוא עושה בו דין ועונש, ועי"כ תחומין דמאן דעביד עליה הוא גורם שנשמתו לא מתקשרא באחר דאחידא תמן, אן אין שם לא דין ולא עונש, כי שמה הוא עולם החירות ומאן דזכה וזה ומאן דלא זכה לא זכה, אבל עדיין לא נודח מלכנס בשער האחר, ועי"כ הרב"ם כי נכנסים המה למצואי דעתו:

ובזה יש לפרש דברי המש"א שבת (פ"ח): רש"י דמרה כתב כאשר צוה ה' אלוהי, אמר ר"י אמר רב כאשר צוה במרה, מר סבר אשבת איפקוד אתחומין לא איפקוד דהנה נראה דביציאת מצרים, היו ישראל נציגים מצד הכלל ועי"כ מורה מצות הפסח שח' לבית אבות, מה שיש אין לחם אלא קול אחד כן ישראל אין לחם אלא לב אחד לאביו ועל שבשמים, וכן הא דראשו על קרעיו ועל קרבנו, שמורה על התאחדות כל קהל עדת ישראל, והוה שאמרו ז"ל כל מידי דליתא בציבור ליתא ביחיד ופירש"י שמצות הפסח לכל ישראל נאמרה ומה שכל יחיד עושה פסח הוא מתחם שהוא כאבר מאברי הכלל, ועי"כ סבר ר' יהודה (פסחים צ"א) דאין שוחטין את הפסח על היחיד ורבי יוסי דפליג עליה הוא משום דגם כל יחיד ויחיד הוא חלק מחלקי הכלל, ומ"מ השוחט את הפסח בכמת יחיד לוקה משום לא תכל לבוח את הפסח באחד שער"ך, אך כשספרו ישראל חושבנא לדכיותא, זכו להיות נציגים גם מצד הפרט, וזה ה' במ"ה שכל אחד היתה לו מחיצה בפ"ע אותה מחיצה לעצמו, אחרו מחיצה לעצמו וכו', והוא כענין בעירוב כל צדיק וצדיק גונחני לו מדרו לפי כבודו, ועי"כ במרה שעדיין לא שלמו ימי הספירה, אף

שניתנה להם השבת, לא ניתן אלא זה שהוא בכלל ישראל בשוה, בענין כולו נכנסין בשער אחד בני"ל, ועי"כ נאסר לתן או מלאכה בשבת אבל אתחומין לא איפקוד, שלבחי' זו שיהיה לכל סדר וסדר הארה ועונג בפ"ע עדיין לא זכו עד מתן תורה:

הנה יעקב בבואו מפ"ז אמר דכתיב ויבוא יעקב שלם ואמרו ז"ל (שבת ל"ג): שלם בנופו שלם בממונו שלם בתורתו, ובספר גור ארי' למהר"ל למ"ס שבת ד'ג' שלחמיות אלו מקבילין לגוף ונפש ושלם וכבר אמרנו במקרא ששלחמיות השכל הוא מצד הפרט שאין דעתו, של בני אדם שוות, ועי"כ מאחר שזכה לוח שכל צדיק יש לו מדרו לפי כבודו, וזה נמי למצות תחם שבת שמקביל לענין זה: ויש לומר עור עפי"מ שהגיד כ"ק אבי אורח"י ז"ל דאמרו ז"ל (שבת ק"י"ח) אילו משמין ישראל שתי שבתות מיד נגאלין, הטעם שצדיכין לשתי שבתות, כי לכות לשבת בשלימות א"א אלא בהכנה שלימה בשבת ימי המעשה כענין אמרם ז"ל (ע"ז ג') מי שטרם בע"ש יאכל בשבת, אבל גם זאת הנה שלימה בשבת ימי המעשה כדבעי, היא קשה מאד וצדיכין לוח לסיוע משבת הקודמת, דאן שנסחלקה מ"מ נשאר רשימו ממה, וה מסייע להכנה השבת אחר המעשה כדבעי לכות לשלימות השבת אחר ימי המעשה, ואלה שתי הבחי' שיש בשבת, שבת דקודם ימי המעשה ושבת דאחר ימי המעשה, וזהו דאופלגי בשים שבת (ט"ט) המהלך במדבר ואינו יודע מתי יום השבת או מנה ששה ישובת יום אחד כבדייתו של עולם, או שובת יום אחד ומנה ששה באורח"י, וזהו ענין שתי השבתות שצדיכין לגאולה, ע"כ"ו, ויש לומר דיעקב קודם יציאתו מבית אביו איש הם יושב אהלים, ה' בבחי' שבת דקודם ימי המעשה והליכותו לבין והשוחלותו עם עשו הו' דוגמת ששת ימי המעשה וזה נרמז במדרש שברכת גליות שלו פסיק בשש צרות יצילו ובשבע לא יגע בו רע, שש צרות הן דוגמת ששת ימי המעשה ואח"כ ויבוא יעקב שלם הוא שבת דאחר ימי המעשה שוותי והכלית:

הרה"ל ל משה יחיאל הלוי אב"ד
באר משה
תש"ז

באר משה תש"ז

פיג' ה"ל (ס') והמקיים את השבת כאילו קיים כל התורה כולה (וזר חרש י"ז א') והחשב הקל ביותר שמה תחלל השבת עולה על כל המצוות. משום ששבת היא ככל התורה.

זוה שכתבו התוס' (ר"ה ט"ו ב' ד"ה שאין תוקפין בתחלה) בשם "הלכות גדולות" כי מה שאמרו בגמ' (שם) כל שנה שאין תוקפין לה בתחלה מריעין לה בסופה. "לא דמיקלע בשבתא אלא דאחיליך אונסא" ולאורה מה התבדל בין אונס לשבת. הרי ממת שבתא אין תוקפים. אלא משום שבאונס קיי"ל אונס כמאן דעביד לא אמרינן (שיך חושן משפט סימן כ"א ס"ק ג') בשם הירושלמי) ונמצא שחסרה התקיעה ואלו גבי שבת נחשב כאילו תקעה. לפי שכל סגולות המצוות טמונות בשבת. השקולה כנגד כל המצוות.

ובמיוחד במצוות שופר שעממה כדי לערבב את הששן (תוס' ר"ה שם) שגדול כח השבת שכל שולטני רוגזין ומארי רדינא בלחו ערקין ואחזקו מינה" (וה"ק ח"ב — קל"ה ב'). נמצא שהששן מתבלבל ובורח וממילא נעשית פעולת השופר באמצעות השבת. ומפורש כן ב"דווקא" בטעם מה שאין תוקפים בשבת (הלכות ר"ה סי' ר"א), "יעיד כי השבת את ישראל בשמורים ב"י היינו שהשבת מגינה על ישראל. ולכן נזמו יסוד זה גבי "ויהו — התומיך" ללמדנו עד היכן מגעת כחה של שבת. כי למרות שנגלל חשב איסור העברה הדומה לאיסור התומיך — נדחת שלשת המצוות. בכל זאת נקרא "שלם" כי השבת משלימה ומלאה את החסר בקיום המצוות.

כ"ב

יצב שם מזבח ויקרא לו א"ל יי"ק י"שאל (כ').

אמרו רז"ל (מגילה י"ח א') מנין שקראו הקב"ה יעקב א"ל שנאמר: ויקרא לו א"ל אל"קי ישראל. ובוה"ק (ח"א — קל"ה א') הוסיפו שהקב"ה אמר ליעקב, אנה אלהא בעלאי ואנת אלהא בתנאי, ויש להבין מה הכוונה שקראו בשם זה.

ותנה שם זה מורה על "תקיעה יכול" (וה"ק ח"ג קל"ב א') והכוונה שיעקב זכה לנצח את הס"מ — היצחק" שרו של עשו, וכמו שמצינו בחז"ל (בראשית רבה פע"ח) נתגששת עם העליונים וזכות להם, ובגלל זה נקרא שמו ישראל שיש בו שם "א"ל, היינו "כי שרית עם אלהים ועם אנשים ותכל". כי "אל" הוא לשון של חזק וגבורה (כמ"ש במדבר רבה פ"ב). וזה שאמרו (שוחר טוב ק"ב) גבור בארץ — זה יעקב, ומה גבורתו (הושע י"ב ה') וישר אל מלאך ויובל.

וכבר נתנאר שיעקב תימן חטאו של אד"ר, כי אד"ר שמע ליצור ויעקב זכה לנצחה, ולפיכך נקרא יעקב בשם "א"ל" כמו שאמרו (ויקרא רבה פ"א) עה"כ (תהלים פ"ב ו') אני אמרתי אלהים אתם. שהט"ס הקב"ה וקרא אותו אלהות. וכן

גם יעקב ראה עצמו בעולם כארעי, כדרכם של רועי הצאן המתגוררים בסכות רועים. ולא זו בלבד אלא גם בשעה ש"ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אה"ל" שאז כבר השתקע במקום אחד לא עלתה על דעתו חלילה שום מחשבה של בעלות. אלא כל מהותו הייתה התבטלות בעולם כלפי השי"ת, ולכן קרא את שם המקום סכות. לחרות כי יסוד עבודתו בעולם היא בהכנעה וענוה, בבחינת "סכות".

וזה שמצינו (לקח טוב" להלן) עה"כ: ויבא יעקב אל יצחק אביו ממרא קרית הארבע וגו'. אשר גר שם אברהם ויצחק, ושי"ה (תהלים ל"ב, י"ג) כי גר אנכי עמך תושב ככל אבותי, הרי שדרשנו "אשר גר שם" מלשון גירות. היינו שהתנהג בענוה כאברהם ויצחק אבותיו.

לאור זה נבין מפני מה דומה פסוק זה לחג הסוכות (עיני באות הקדומה). כי גם חג הסוכות מכונה להכנעה, (כנ"ל) צא מידית קבע לדיית ארעי, ובוה מביא את האדם לירי הכוהה, כי השי"ת הוא ארון כל הארץ והאדם הוא רק בבחינת "כצל ימינו עלי ארץ". וזהו שנאמר "ויבא יעקב שלם" היינו כינון שהיה בשלימות הענוה. שעל ידה הוא שלם ללא מום לכן הוא נקרא "שלם" כמו שפירש"י (ע"ז ג' א') תמים בדרכיו "עניו ושפל רוח", בעוד שהגאון נקרא בעל מום. כאר"ל (מגילה כ"ט א') האי מאן דיהיר בעל מום הוא.

וכעת יתפרש לנו הפיוט לליל שמיני צצרת "פונים מסוכה לביתם לישב, צקון לחשם הקשב קוראי רוממותיך שמוך להשב תפודש עלימו סוכה שלומיך, והדברים תמוהים, וכי זכות היא שפונים מסוכה לביתם, אך לדברינו הכונה היא שגם כשיושבים בביתם חדרים הם בתורה שישבתם בעוה"ז היא כ"סוכה" — ירית ארעי, ולכן ראויים הם שהשי"ת יקשיב לצקון לחשם, ויפדוס עליהם סוכה שלומה. לפי שנחשב להם כישיבת סוכה.

כ"ב

ויבא יעקב שלט טיר שנסם אשר בארץ כנען בבאו מפנין ארזס ארץ את פני העיר (ר"ח).

אמרו חז"ל (בראשית רבה פע"ט) נכנס בערב שבת עם מדומי תמה מבעוד יום, וקבע תחומין מבעוד יום, הוא אמרה ששימר יעקב את השבת קודם שניתן. אפשר לרמז בתנית "שלם" את שלשת המצוות הנדחות מפני השבת בגלל חשש של שמא יעבידנו ד' אמות ברשות הדבים (ר"ה כ"ט ב'), והם שופר, לולב, מגילה ר"ת של"ם.

לכן נאמר התואר "שלם" כי למרות שבשבת אין מקיימים מצוות זמניות אלו, בכל זאת נחשב כאילו קיימן משום ששבת שקולה כנגד כל המצוות (ירושלמי נדרים

דצלותא דמנחה דשבתא, ואני תפילתי רציל תפילתי הוא רק) לך הוי"ה עת רצון (שקויים לך הרצון), ויהיה העת שיקויים לך מה שעלה ברצונך בכיבוד, כי אני אין לי רצון בפני עצמי רק רצון האדון, על כן ישראל עלו במחשבה שהם בגדר העבד הנאמן שלא יחפצו כי אם רצון האדון.

ודרו שיש לפרש מה שאמר רז"ל (נבימת זן) גם דניאל לא נענה אלא בוכות אברהם כאומר למען אדני למען אברהם שקרא אדון, ומהו המעלה יחידה לאברהם שקרא להשי" אדון, ועפי" הנ"ל מוכן, שקרא להשי" אדון והוא עבד הנאמן שלא יחפץ כי אם רצונו, והוא הנרצה גם לדניאל בתפללו על הגאולה, הבניי.

מאמר 5

מעלות ופגמות שבת

בו ידובר כמה מעלות ופגמות שבת, קמא קמא דמפי ציין, מפפסיק נבואה ומדברי חז"ל

(א) **ויבא יעקב שלם עיר שכם** ונדאשית ל יח. יש לזמו מה שגזר חז"ל בשב ואל תעשה לבטל שלשה מצוות בדיעבד וכן מצותן בשבת הדיינו שופר לולב מגילה, כאומרים בכ"מ היינו שעמד דשופר והיינו שעמד דלולב

ביאור הצני והצדק

במעשיו, שמו לא כתיב כי עדיין לא היה העולם בטוב רק ישמח כתיב שהוא לעתיד בבואו משני צדקני, רמז לדבר ישמח אותיות משיהו.
(ג) עיין בפי מגיד תעלומה עמים ברכות ז' (עמ' קמ"ז) ד"ה דניאל לא נענה וכו'.

למעלה מן הטבע והוא מצד החסד והרחמים והנהגת הטבעיית מפעולת שם אלהיים והוא בבחינת דין, וא"כ אין כאן שינוי ותמורה למעשה דיון הם קיימים לעד לעולם, וא"כ בכל שבת בשעתא דצלותא דמנחה מתעורר היצון הנה מבקשת כנסת ישראל ואני תפילתי לך הוי"ה להנהגת הניסיוית בשעת עת רצון), אלקים הגם שיש הנחגת אלקים לפעולת הטבע, עכ"ז ברב חסדך, היינו פעולת שם הנכבד חסד ורחמים, עניי באמת ישע"י, קושטא קאי, ואין בזה שינוי מפעולת בראשית כי כן נברא מבראשית, הכן היטיב.

(ב) **ויתפרש עור**, ואני תפילתי לך הוי"ה עת רצון, הנה כחב הרוב החסיד בחובת הלבבותיים גזר העבד הנאמן, לא יעמוד וכו' ולא ישב וכו' ולא יחפץ כי אם רצונו (היינו רצון האדון כי העבד אין לו רצון בפני עצמו כי אם רצון האדון)

נקרא אצלו בעל הרצון), והנה כן הוא הננין בעבודת הבורא, הנה בראוי לכבודו ועלה ברצונו ית"ש לברוא את העולם הנה לא תחפץ כי אם רצונו כי אין לנו רצון בפני עצמנו כי אם רצונו, והנה רצונו ית"ש היינו כשעלה ברצונו ית"ש לברוא את העולם הנה ישראל עלו במחשבת, כי הם בגדר העבד הנאמן לא יחפצו כי אם רצונו, והנה כתיב ישמח ד' במעשיו ונהלים קד לאן, שמוח לא נאמר כי אם ישמח"ם (היינו משי"ח, אז ישמח"ם) הנה אומרת כנסת ישראל בשעתא

יכון לעד ולא ישתנה, זהו שאמרה אחרי בלותי היתה לי עונת (שכבר פסק ממנה אורח כניסים) ומעיה ושריה צמקן ואיך ישתנה הטבע, ואדוני זקן. (כונתה על השי" ורצ"ל הלא אדוני הוא השי"ח הוא הוא הפועל אומן מבראשית ואין אחר פועל אומן חרש שיחדש טבע אחר א"כ היתה כונתה באומרה ואדוני זקן היינו על השי"ח, א"כ דבר אלקינו אמת מה שאמר למה זה צחקה שרה לאמר האף אמנם אלך ואני זקנתי, אמר זה כביכול על עצם כבודו שאמרה שרה ואדוני זקן הוא הבורא והוא היוצר מבראשית ואין כבודו שישנה הטבע המוטבע מעשי ידיו, והיו שאמר על זה השי"ח הפלא מהרה"ה דבר, הטבע מוטבע מן בראשית על ידי הנהגת שם אלקיים, והניסוי למעלה מן הטבע מן פעולת שם הוי"ה, הכן הדבר היטיב.

וזהו שיש לפרש, ואני תפילתי לך הוי"ה עת רצון (בשעת עת רצון היינו בשעתא דצלותא דמנחה דשבתא שאו היה התעוררות הרצון לברוא את העולם, ועלה ברצונו לברוא כי הנהגות, הנהגת שם הוי"ה הוא ניסיוית

ביאור הצני והצדק

שחלקים סוף למשה ויהיין לירושע וכן אלישע ויום רביעי נשגבר השמש והטבע כשעמו שיעמוד בזמן פלוגי דבר יהושע אלי, וכן שאר תפילות עי"ש, ויעי בשמונה פרקים להרמב"ם פ"ז, הרצון היה בששת ימי בראשית שימטכו הדברים כולם על טבעם תמיר, כמ"ש מה שהיה הוא שיהיה ומה שגעשה הוא שיעשה, ואין כל חדש תחת השמש, ומפני זה הוצרכו החכמים לומר כי כל המופתים הוצאיים חנין לטבע אשר היו ואשר עתידים להיות מאשר יער בהם הנחשב כולם קים בהם היצון בששת ימי בראשית והוטע בטבע הדברים או שיחדשו בהם מה שיחדשו, וכאשר יחדש הדבר כעת הצורך וחשבו הרואים בו שעתה נחדש, ואין הדבר כן, ע"כ.

ופירשונו על פי מה דנודע חקירת הפלסופים שלא דרכו בדרכי התורה, הנה לא האמינו בנסים חוץ לטבע (והלכישו מעשה הנסים בהנהגת הטבע) ואמרו בחקירותם שאין זה כבוד לפועל אומן שיקלקל מעשה ידיו וזה כבודו אשר מעשה ידיו יכוננו לעד לעולם, ממילא כיון שהשי" ברא הטבעיים והיסודות איש על דגלו ועל פעולתו הנה זה כבודו אשר מעשי ידיו לא יהיו להם שינוי ותמורה לעד לעולם, וכענין שכתוב יסד ארץ על מכוניה לעד תמוט עולם ועד ונהלים קד תן, ועיין בספרי הורב הגדול בעל גור אריה"ם דחה דברי הכליהם כאמר כי מבראשית ברא השי" ב' הנהגות, הנהגה הטבעיית (מפעולת שם אלהיים בגימטריא הטבעי) והנהגה הניסיוית למעלה מן הטבע (והוא מן פעולת שם הוי"ה המזוהה כל היותו ומשדדס כרצונו בכל זמן ועידת), והנה האורכתי בזה בספרינו **אגרא דכ"ה** וכאן קצותיה.

דעפי" הדברים האלה נבין שאמרה שרה אמנו, תמחה על הורב, איך יהיה שנינו הטבע שהעמיד הפועל אומן ית"ש לעד הלא זה כבודו אשר פעולתו שהעמיד בטבע

(פ"ט) ספר גבורות ה' למהר"ל הקדמה שניה, ועי' להלן הדשי ספרי טבת מאמר ד' אות קל"א.
(צ) מבואר בארכה בס' אגרא דכ"ה פ' וירא עה"ש ויאמר ד' למה זה וכו' עי"ש.
ועי' בפתי"ם להרמב"ם אבות פ"ח א' ככו זכרנו לך בפרק תתי' שהם לא יאמינו ביוצרו הרצון בכל עת, אבל בתחלת עשיית הדברים שם בטבע שיעשה בהם כל מה שיעשה הן יהיה הדבר שיעשה תמיד והוא חזר הטבעי, או יהיה חרוש לעתים רחוקים והוא המופת הכל בשוה, על הכל אמרו שכיום השישי שם בטבע - זאדין שתשתקע קרח ועדונו, ולבאר שיצא המים, ולאמון שירכב, וכן השאר וכו' ואמרו על דרך משל שיום שני בתחלת המים הוטע בטבע

היינו טעמא דמגילה ד"ה כט, והנה בראי כל משכיל יבין שהם שגזרו חז"ל לבטל מצות אלו כיום השבת בכדי שלא יבואו לדי חילול, עכ"ל השכל מחייב שבוראי לא היו גוזרים לבטל מצות עשה הנא מצומן לזמן אם לא שידעו אשר כח וסגולה. השבת תעמוד במקומה, דאי לא תימא הכי קשה קושית הראשונים ור"ן ד"ה פ"ד למה לא גזרו בקריאת התורה ולמה לא גזרו על מצות מילה בשבת, על כרחן צריכין למימר שהם ידעו שהתיקון שנעשה על ידי ג' המצות הנ"ל הנה יושלם [ישנם] בקדושת השבת, ונ"ל דהנה מכנים לשבת בג' שמות היינו שבת, כלה, מלכותא, בשמות הללו נמזין סגולת המצות הנ"ל אשר יכולים לפעול פעולתם על ידי קדושת היום.

פנויות השופר בראש השנה, כבר ידעת סוד ב' ימים דראש השנה ב' בתי דינים קשיא רפיא סור לאה רחל, וידוע מה שכתב האר"י ז"ל וליק"ט פ' בראשית ד"ה יאמר האר"ן בפירוש הפסוק עצם מעצמי וכו' [בראשית ב'ג] לאה דינא קשיא נקראת עצם, רחל דינא רפיא נקראת בשר, והנה כיום הדין הקדוש הן המה ב' בתי דינים קשיא רפיא עצם בשרי"ה, והנה היוצר כל הוא אלקינו יהיב עיטא למתקע בשופר להמתיק הכי בתי דינים הנ"ל, ויום זה אם יארע בשבת קדש, עצם קדושת היום נקרא

צ"ה זזה"ק ח"א ר"א ע"א, הא חזי איז דינא קשיא ואת דינא רפיא, דינא קשיא תקיף, דינא רפיא חלש. כיאור הדברים, יש ב' סוגי דינים, דינים קשים מצד הגבורות של ד"א ויש דין רפה מצד המלכות, והנה כיום א' דראש השנה הוא כחי' דינא קשיא ויום ב' דר"ה הם דינין רפיין.

צ"ו כפי אנרא דכלה פ' יצא עה"פ אך עצמי ובשרי אחא וכו', עיי' לעיל מאמר א' אות י' ובהערותינו.

צ"ז ספר מבשר צדק (להה"ק מו"ה ישכר דוב

ביאור הצני והצדק

מלאטשוכו, פ' יצא ר"ה אעבד וגו' שאמרה לו ימים אחרים, היינו שנה (בענין ימים תהיה גאולתו) של אחרים, היינו שנה של שבתות, שבת נקרא יחיד, לכל נחת בן זוג וכו', והנה ימים שבתות מצטרף ליה' ו' שנים, ולמה היה מצטרף שנה של שבתות, היינו ענין יום לשנה שפגם אדם הראשון בראש השנה, הוא היה סובר שאינו צריך לתקן רק בחינת רחל, ובאמת גם לאה היה צריך לתקן, על כן עבר י"ד שנה.

צ"ח מבואר לעיל מאמר א' אות י' ולהלן מאמרי ר"ח מאמר ב' אות ח'.

שכ"ח בגימטריא קשיא רפיא וכן בגימטריא עצים כשי"ד, כי בעצם היום יכולין להמתיק הכי' בתי דינים כוולת השופר כאמור בזהו כד עייל שבתא וכו' וכל דינין מחעברין וכו' ח"י. קל"ה ע"א [הכן הדבר].

הדברים מפורשים אצלינו באותיות בענין מה שאמר יעקב אעבד שבוע שנים וכו' והיו בעיניו כימים אחרים [בבאשית כט יח], ואמרו רז"ל [כ"ד ע' טז] וכן פירש רש"י הן הן ימים אחרים שאמרה לו אמר, והדבר אין לו כיאור, ופירש בזה הרוב הקדוש בעל מבשר צדק"י, ימים אחרים, ימים היינו שנה כמד"א [בבאשית כד נהן ימים או עשור, אחרים היינו ימי שבתות, כי אמרה שבת לפני הקב"ה לכל נחת בן זוג וכו' כ"ד פ"א ה"א], והנה לפי זה ימים אחרים היינו שנה של שבתות וזה אי אפשר רק ב' שנים עיי"ש, והנה יקשה לך מהו הקפידא דקא שיעבד שנה שלמה של שבת, ולפי האמור תמצא מאמר פתוח שהיה רוצה ליקח לאה רחל ב' בתי דינים דראש השנה עצים בשרי' קשיא רפי"א בגימטריא שכ"ח, ועשה בעבודתו חכנה לעבודת בניו כל הימים, אין מקום להרחיב בכאן הדברים יחבארו אי"ה במקומם"י.

צ"ט פע"ח שער הלולב פ"א, ענין לולב ומינוי הם ד' אותיות הייח, וכולם כ"א הנקרא הייח ואינם בנקבא פלל, והייח זו היא בסוד כ"ן דהר"ן (פ"י שם הי"ה במלוי ההי"ן כזה י"ד הי"ה ר"ו הי"ה בגימ' ב"ן) וכנגד ה' אותיות המלוי בבחי' מלוי ההי"ן רב"ן הם סוד ג' הדסים וכו' ערבות, שהם ה' חסדים מוסר עד הדר, וכל הדר נטלם הלולב יסוד הנקרא כל ונתקן לאתרוג (בחי' מלכות) הנקרא כלה, כלה הכלולה.

ק פירוש זה מובא בספרים בשם רבוחינו, אמר לה משם הק' מהר"ש מאסטרפאליא ואמרי לה משם דגרי"א (ס' לחם חרומה פירדא תקמ"א פ' תרומה אופן כ"ד), ובשלי"ה פ' תוצה כדרוש לפי זכור נמצא ג"כ רמו כעין זה באופן אחר, רבינו הביא רמו זה כפי אורא דכלה פ' וישלח עה"פ יובא יעקב שלם וכו'.

א כמ"ש בגמ' פסחים ג' לא כשאני נקרא אני נכתב, אני נקרא באר"י ונכתב בחי"ה, ויש כאן מגילה נקראת פ"י השם המגולה נקרא וכו'.

ב וזה פ"י המשנה לא פחות ולא יותר, דיינו אין השם נקרא בשם הוי"ה שעולה לצידוף מספר י' וט"ו שהם פחות מ"א ויותר מ"ט"ו, וכחבו שהו רמו דבר רש"י שם ר"ה לא פחות ולא יותר - לא פחות מאחד עשר ולא יותר מחמשה עשר ע"כ, דלכאורה לא הוסיף כלום, אך הנהנה לרמו הנ"ל.

ג הרמו מבואר לעיל מאמר ב' אות ב'.

ד לשון המודש בכ"מ ע"י כ"י פנ"ב ג', חסם לב זה אבדתו וכו' ולא חסר קילורין שלו כלום, פירוש אצ"ה.

ענין סגולת הלולב, נודע ענינו בכתבי מן האר"י ז"ל להמשיך ה' חסדים מהיסוד הנקרא כ"ל לנקבא היא ה' אחרונה על כן נקראת כל"ה כי הסי"ד כ"ל ממשך לה ה' חסדים והיא ה' אחרונה שבשש"ה, הנה גם שבת נקראת כלה וכמו שאמרו בגמרא [ב"ק ל"ב] בואי כלה, הנה מורה אשר סגולת שבת בעצמותו פועל פעולת הלולב, והדברים ארוכים לא עת האסף פה.

ענין סגולת המגילה, אמרו דרשי רשומות"י ברמו המשנה מגילה נקראת כ"א כ"ב כ"ג כ"ד כ"ה לא פחות ולא יותר [מגילה ב.]. מגילה נקראת הוא סוד שם הנקרא אנ"י ד"ג"א דמלכותא, הנה י"א י"ב י"ג י"ד ט"ו אלו המספרים בגימטריא אנ"י, זה המספר נקרא, ורמוזה המשנה לא פחות ולא יותר, מספר הפחות היינו י' ומספר היותר היינו י"ו, אם כן הפחות והיותר הוא כ"ו מנין השם הנכתב ולא נקרא, הנה ענין המגילה

פעולת שם אנ"י דינא דמלכותא, אסור פעולת שם אנ"י דינא דמלכותא, אסור מלכ"ה בגימטריא צ"ה לבטל קליפת המ"ן, כי יד על כ"ס י"ה (צ"ה) מלחמה לך, בעמלק (שמות י' טז), הנה שבת קדושת היום נקראת מלכה, עיצומו של יום עומד במקום קריאת המגילה, הכן הדבר.

ומערתה אומר לך דליכא מידי דלא רמזי באוריותא, ויבא יעקב (כל בית יעקב) של"ם (ר"ת שיפור לילך מגילה, בג' מצות אלו באים שלימים ומושלמים) עיר שכ"ם (ר"ת ש"בת כלה מלכותא) עיר לשון התעוררות, כשמתעורר קדושת יום השבת אשר קדושת היום יכונה בג' שמות הללו, הנה עצם קדושת היום פועל תמורת הג' מצות הללו וקילורין של מלך אינו חסר כלום, וכל העדה כולם קדושים ותמימים ומושלמים לפני היוצר כל הוא אלקינו, ומענה לא קשה קושית הראשונים למה לא דחו מילה וכן קריאת התורה, משום דלא דחו

הוא חסר מלכותא, אסור פעולת שם אנ"י דינא דמלכותא, אסור מלכ"ה בגימטריא צ"ה לבטל קליפת המ"ן, כי יד על כ"ס י"ה (צ"ה) מלחמה לך, בעמלק (שמות י' טז), הנה שבת קדושת היום נקראת מלכה, עיצומו של יום עומד במקום קריאת המגילה, הכן הדבר.

ומערתה אומר לך דליכא מידי דלא רמזי באוריותא, ויבא יעקב (כל בית יעקב) של"ם (ר"ת שיפור לילך מגילה, בג' מצות אלו באים שלימים ומושלמים) עיר שכ"ם (ר"ת ש"בת כלה מלכותא) עיר לשון התעוררות, כשמתעורר קדושת יום השבת אשר קדושת היום יכונה בג' שמות הללו, הנה עצם קדושת היום פועל תמורת הג' מצות הללו וקילורין של מלך אינו חסר כלום, וכל העדה כולם קדושים ותמימים ומושלמים לפני היוצר כל הוא אלקינו, ומענה לא קשה קושית הראשונים למה לא דחו מילה וכן קריאת התורה, משום דלא דחו

הוא חסר מלכותא, אסור פעולת שם אנ"י דינא דמלכותא, אסור מלכ"ה בגימטריא צ"ה לבטל קליפת המ"ן, כי יד על כ"ס י"ה (צ"ה) מלחמה לך, בעמלק (שמות י' טז), הנה שבת קדושת היום נקראת מלכה, עיצומו של יום עומד במקום קריאת המגילה, הכן הדבר.

ומערתה אומר לך דליכא מידי דלא רמזי באוריותא, ויבא יעקב (כל בית יעקב) של"ם (ר"ת שיפור לילך מגילה, בג' מצות אלו באים שלימים ומושלמים) עיר שכ"ם (ר"ת ש"בת כלה מלכותא) עיר לשון התעוררות, כשמתעורר קדושת יום השבת אשר קדושת היום יכונה בג' שמות הללו, הנה עצם קדושת היום פועל תמורת הג' מצות הללו וקילורין של מלך אינו חסר כלום, וכל העדה כולם קדושים ותמימים ומושלמים לפני היוצר כל הוא אלקינו, ומענה לא קשה קושית הראשונים למה לא דחו מילה וכן קריאת התורה, משום דלא דחו

הוא חסר מלכותא, אסור פעולת שם אנ"י דינא דמלכותא, אסור מלכ"ה בגימטריא צ"ה לבטל קליפת המ"ן, כי יד על כ"ס י"ה (צ"ה) מלחמה לך, בעמלק (שמות י' טז), הנה שבת קדושת היום נקראת מלכה, עיצומו של יום עומד במקום קריאת המגילה, הכן הדבר.

ומערתה אומר לך דליכא מידי דלא רמזי באוריותא, ויבא יעקב (כל בית יעקב) של"ם (ר"ת שיפור לילך מגילה, בג' מצות אלו באים שלימים ומושלמים) עיר שכ"ם (ר"ת ש"בת כלה מלכותא) עיר לשון התעוררות, כשמתעורר קדושת יום השבת אשר קדושת היום יכונה בג' שמות הללו, הנה עצם קדושת היום פועל תמורת הג' מצות הללו וקילורין של מלך אינו חסר כלום, וכל העדה כולם קדושים ותמימים ומושלמים לפני היוצר כל הוא אלקינו, ומענה לא קשה קושית הראשונים למה לא דחו מילה וכן קריאת התורה, משום דלא דחו

הוא חסר מלכותא, אסור פעולת שם אנ"י דינא דמלכותא, אסור מלכ"ה בגימטריא צ"ה לבטל קליפת המ"ן, כי יד על כ"ס י"ה (צ"ה) מלחמה לך, בעמלק (שמות י' טז), הנה שבת קדושת היום נקראת מלכה, עיצומו של יום עומד במקום קריאת המגילה, הכן הדבר.

הוא חסר מלכותא, אסור פעולת שם אנ"י דינא דמלכותא, אסור מלכ"ה בגימטריא צ"ה לבטל קליפת המ"ן, כי יד על כ"ס י"ה (צ"ה) מלחמה לך, בעמלק (שמות י' טז), הנה שבת קדושת היום נקראת מלכה, עיצומו של יום עומד במקום קריאת המגילה, הכן הדבר.

רק המצות אשר קדשת היום משלים במקומם.

כל הדברים הנ"ל יש לרמוז בדברי הנבואה אם תשיב משבת רגליך וכו' ונשיית נח ג' (היינו שלא להעביר ד' אמות ברשות הרבים) וקראת לשבת ענג (היינו מותר לך לגזור גם על הג' מצות שלא לעשותן בשבת בכדי שלא תבוא להעביר ד' אמות ומצות קדושת השבת תעמוד לך במקומה) והרמוז הוא, לשבית בגימטריא שופ"ד לול"ב מגל"ה, עניג כבר דרשו דרושי רשומותי ראשי תיבות ע"ד

ג'הר ג'ז, הנה ע"ד רמוז לכינה זכל"י שהיא סוד השופר המתקן הבתי דינים ומתמתקם הדינים כשורשם"י הנה הארה הזו היא ג"כ בשבת. בעצם היום, נהר רומז לסוד"י אשר היא בכחית הלול"ב להמשיך ה' חסידים מהסוד לנוקבא וכמש"ל וזה נעשה ג"כ בשבת מקדושת היום, ג' רמוז למלות אד"ג דינ"א דמלכותא"י בסוד מגילה נקראת וכמש"ל"י והוא נעשה ג"כ בשבת מקדושת היום, וכשתעמיק בזה תביין ענין ג' סעודות בשבת נלמד מן תלתא היום וכתבי בחד קרא"י הבן.

ה' ביאור זה כתב בס' אנרא תב"ש פ' וישלה עה"פ ויבא יעקב שלם וכו'.

ה' לולב הוא בחי"י יסוד כמבואר בפע"ח שער ה'ול"ב פ"ג, והנה הילוב רומז אל היסוד והוא המשיך הטפה מן דעת דרך חוט השדרה, ולכן צריך שיהיה הילוב טהור אורך על החוט ועבה כי מן הדעת הוא טהור למעלה מתג"ח ואחריו הוא כנגד המלכות שבו.

ה' ספר פורס רמוזים להרמ"ק שער כ"ג פט"ו, החמלה הוא ראשי תיבות ע"ד ג'הר ג'ז, פרש ע"ד"ן בינה עם חכמה וכו' הנכלל בהם. נהר תפארת שהוא הנהר היוצא מעין ומשקה הגן שהיא המלכות. וכל זה נרמוז בויתב עני"ג, וכו' פ' אמור פ' (דף צ"ד ע"א) פ"י כי הענג והתענג הוא בכינה הנה והתענג על ה' דינא דהיינו כינה, ואפשר לומר כי הכינה נקרא ענג בהיות מתעלם בתוכה הח"ח והמלכות ע"כ. והנה כינה נקראת יוכל ככ"ם כי בכינה המשישם עשירי כינה ויובל בשנת החמישים, יוכל דומן לשופ"י כמ"יש במשך היובל המה יעלו בחד (שמות יט ז') פירש"י היובל הוא שופר של איל.

ה' שבת קוד: ת"ד כמה סעודות חייב אדם לאכול בשבת שלש וכו' ויאמר משה אלוהו היום, כי שבת היום לה, היום לא המצאותו בשרה. ביאור הדברים מאחר שמצו שיום השבת עצמו יש בו לפעול ג' תקונים הנ"ל, שופר בחי"י כינה, לולב בחי"י יסוד, מגילה בחי"י מלכות, לפי"י שפיר ילפינן ג' סעודות שהם ג"כ ג' בחינות אלו, סעודת ליל ש"ק בחי"י מלכות, סעודת היום כינה, וסעודה ג' יסוד כמבואר בזה"ק, ושלשתן נדרשים מחיבת היום דכתבי בספוק כיון דבכח היום עצמו לפעול כל הנ"ל.

ה' כתי דינים כמבואר לעיל.

ה' שבת קוד: ת"ד כמה סעודות חייב אדם לאכול בשבת שלש וכו' ויאמר משה אלוהו היום, כי שבת היום לה, היום לא המצאותו בשרה. ביאור הדברים מאחר שמצו שיום השבת עצמו יש בו לפעול ג' תקונים הנ"ל, שופר בחי"י כינה, לולב בחי"י יסוד, מגילה בחי"י מלכות, לפי"י שפיר ילפינן ג' סעודות שהם ג"כ ג' בחינות אלו, סעודת ליל ש"ק בחי"י מלכות, סעודת היום כינה, וסעודה ג' יסוד כמבואר בזה"ק, ושלשתן נדרשים מחיבת היום דכתבי בספוק כיון דבכח היום עצמו לפעול כל הנ"ל.

ב' אמור רז"ל שמש בשבת צדקה לעניים"י.

דברי חז"ל (בבב"ב פ' משפטים נמ"ד לא ז') אמר תעברו על המצות אני ממשכן ב' משכנות (היינו ב' בתי מקדשים) שנאמר ושמחת כב כותן אם חבול תחבול שלמת רעך (בית המקדש נקרא שלמה וכו' לישראל לשומרו מן המקדשים והאומות כמו הבגד שהוא שמירה לגוף מן צינים ופחים, נ"ל), אמר לו משה להקב"ה ולעולם הם ממושכנים אמר לו לאו אלא ער בא השמש עד שיבא משיח שנקרא שמש שנאמר ורחצה לכם ידאי שמי שמש צדקה ומרפא ומלאכי בן, עכ"ל, הנה נתבאר לך האותיות בית המקדש שתהיה מאירה לכל העולם בבית המשיח היא נקראת שמש, והנה לפי זה היא נבואת העתיד, והנה מה שאמרו בגמרא שמש בשבת צדקה לעניים למדו ג"כ מפסוק הזה ורחצה לכם וכו' שמש צדקה, ונ"ל לפרש עפ"י מה דנועד מן ספר יצירה נפ"ג משנה ז' אשר כלל הכריאה בעולם נחלק לג' חלקים עולם שנה נפש, הנה עולם הוא כלל המקום, הגם לית אתר פנוי מכבודו ית"ש וכבודו מלא עולם, עכ"ז יש גילוי אלקותו וכבודו בגיורו ית"ש במקום הנרצה אליו ית"ש והיינו מקום הנכבד מקום אשר בחר ד' בית קדשינו ותפארתנו, וכן הוא בבחינת שנה הוא הזמן הנבוא, הגם שכל העתים שוין לטובה מן הש"י, עכ"ז טובה קדושת זמן זה מן אחר היינו שבתות וימים טובים בהם גילוי אלקותו ביותר, וכן הוא בבחינת נפש, הגם שכל נפשות החיים המה נבראים לכבודו, עכ"ז שבכה מעלת הנפש המדברת שהוא אדם חזי, ועלמה על

כולנה נפשות ישראל כביכול חלק ד' עמו וזהם גילוי אלקותו, הנה להם ג"כ המקום הנבחר של גילוי אלקותו והומנים המקודשים שבהם גילוי אלקותו הנה יצורף כבודו כאחר גילוי אלקותו בעולם שנה נפש והנה הוא שיעור קומת העולם במילואו וטובו.

הנה כבר קרוי הקדמונים בעסק תולדות האדם, הנה נבוא מן הטפה חזרעית כל אבריו וגידייו, כי בתסיפה הוא בכח כללות כל האברים כי היא נלקחת מן כל האברים, הנה קשה לפי"י אם כן מי שחסר לו איזה אבר הנה מהראוי היה שגם התולדה אשר יוליד יהיה מחוסר אבר הלוה כי כל דבר מוליד ברומה, והנה אנוחנו רואים בחוש שאין הדבר כן, אבל הסיבה הוא, אפילו מי שחזא בעל מום ומחוסר איזה חוש עכ"ז לא יחסר לו כח האבר והחוש ההוא מכל וכל, רק הכח ההוא מתפשט ומתחלק כשאר אבריו וחושיו, על כן תראה מי שמחסר לו איזה חוש היינו הוראות או השמע, שארי חושיו המה מחוקקים ביתר שאת משארי בני אדם והוא דבר מפורסם לכל, והנה תראה ג"כ בדבר המפורסם, הנה ברא הש"י את האשה כב' שדיים להניק הבנים, הנה כדד אחת אינו מספיק להניק התינוק, הנה לפעמים על ידי איזה חולי נצמק לה דד אחת הנה יש לה כל כך חלב כדד האחת כמו אשה אחת כב' השדיים, הנה זה יורה צדקה שעושה הש"י עם בריותיו הגם שעונות האיש גרמו שיוחסר לו איזה חוש בגיורתו ית"ש עכ"ז בחורת צדקה נותן לו הקב"ה כח החוש הזה ומתחלק לשאר חושיו ואבריו ועל ידי זה מוליד ברומה תולדה שלמה לא יחסר כל בו, (וכן תראה

ה' חצית ח: ופירש"י צדקה לעניים - שמתענגין בה ונוח לזון יום בודו ומתמתקין בה כיום חציה.

ביאור דברי הרצ"ק

רע, וכי איתא במדרש (ויק"ר כ"ד ז') לפרש הפסוק (דברים כ"ג ע"ו) כי ה' אלקיך מתהלך בקרב מחניך להנילך, מהו להנילך כו' לרוקן כל נכסי האומות וליתן לך כד"א ונלחם את מצרים, על מנת וכו' מחניך קדוש ולא יראה בך ערות דבר, וכתב בישיבת משה (פ' בא) בשם המפרשים דזכו בזכות גדר צניוני עריות.

והנה כתיב (שמות כ"ג י"ג) ובכל אשר אמרתי אליכם תשמרו ושם אלהים אחרים לא תזכירו, ופירש החת"ם בכל אשר אמרתי תשמרו היינו שתשמרו מפני בריית קודש, דמלות מילכ נקרא אמירה כדכתיב (תהלים קי"ט קס"ג) שם אנוכי על אמרתך ודרשוכו בשבת (ק"ל ע"א) על מילה, וכן (דברים ל"ג ע') כי שמרו אמרתך ובריתך ונלווהו, אך בתנאי ושם אלהים אחרים לא תזכירו, שלא ישנה שמו לשמות עכ"ם. נמלינו למדים ממה שבי' יעקב שלם בממונו שלא שינה גם שמו, ובכלל שלם בתורתו יש שלא שינה לשונו, לפת"ש רש"י בפ' ויגש (מ"ה י"ב) על כי פי המדבר אליכם, בלשון הקודש, והכונה שמי שדבוק בתורה ע"כ מתעבר דיבורו דברי תורה וקדושה, משא"כ מי ששם עיונו בתכמות חילוניות משתנה לשונו מלשון קדושה והבן, ונלמד משלימות תורתו שלא שינה לשונו, שדיבורו כו' צניוני תורה וקדושה.

7 ← ויבא יעקב שלם. פירש"י שלם בגופו שלם בממונו שלם בתורתו שלם שכת הלמודו צבית לבן. וכתבו המפרשים מהיכן נלמד זה. ולענין נראה בדרך רמז, דידוע מ"ש החת"ם בלוחותו דשלם הוא ר"ת שם לשון ממון. ועל ידי חסידות זוכה לתורה ועל ידי התורה זוכה לממון ולגוף שלם, דמצוה צרכות (ל"ב ע"ג) מתוך שחסידים הם תורתן משתמרת ומלאכתן מתברכת, ואיתא צ"ג (י"ט ע"ג) כל העוסק

בתורה נכסיו מליתין לו, והנה באבות (פ"ד מ"ה) איתא כל המכבד את התורה גופו מכובד על הבריות, ול"ב לשון גופו, וי"ל שהתורה משמרתו שלא יתלה ויבא גופו שלם וממילא גם בחילוניות גופו יכו' מכובד על הבריות, והנה עיקר חסידות ושמירת התורה תלוי שלא יתדמה לעכו"ם בשם מלבוש לשון כבוד, וכבר אמרתי רמז עה"פ (דברים כ"ו י"ט) ולתתך עליון על כל הגוים אשר עשה להכלב ל"ש"ם ולתפארת, ר"ת לשון שם מלבוש, והשמה י"ל שיעקב בא ש"ל"ם ר"ת שם לשון מלבוש, ועל ידי אלו כג' נשתמרו גופו ממונו ותורתו כנ"ל.

ויבא יעקב של"ם. עיין צניי יששכר מאמרי שבת (מאמר ט' אות א') שמרנו דשלם ר"ת שופר לולב מגילה שגזרו בהם לבעלם בשבת משום שמא יעצירונו, וכתב דידעו מתקני התקנה שפ"ס יום השבת יש בה סגולות בני מלוות, וע"כ בעלוהו עי"ש באריכות. ובשם הגב"ק מהר"ש מאוסטראפאלי כתבו ש"ל"ם ר"ת שבתאי לבנה מאדים, שאלו כג' כוכבי לכת ממונים לברט לאדם ח"ו, שבתאי מכה האדם בגופו, לבנה מכה בתורתו כבטירובין (ס"ה ע"א) לא איברי סיכרי אלא לגירסא, מאדים מכה בממונו, וזיעקב אבינו לא היו להם שליטה, משום דעניונו היו למעלה מדרך הטבע של כוכבי לכת ע"כ.

וביון שניתן רשות אומר אני ה"עיר דש"ל"ם' בא לר"ת שם לשון מלבוש כמ"ש החת"ם, והכונה לדעתי העני' דבפ' וינא (כ"ח כ') כתיב אם יכ"י אלקים עמדי ושמרני בדרך זה אשר אני הולך ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש וכי' ה' לי לאלקים, פירש"י שלא ימלא פסול צרעני, והאוב"ח הק' חמכ עליו איך נרמז כאן זרע, ומפרש שהשי"ת יחד שמו עליו לומר אלקי יעקב

כמו אלקי אברהם כדכתיב (ל"ב כ') עי"ש. ול"ב לתת צני"ר (פ"ע ד') ו בישיבת משה (פ' ו) ללם אלקים הכונה אבל בצדיקים גם ומתנהגים על פי ה מאור עליהם שם ה י"ו וראו כל עמי ו ויראו ממך עי"ש. וירא יעקב או כתמול שלשום, כת בלשון הרע עי"ש פוגם לורה האדם, ונתן לי לחם לאכול הכנים נעשו מלבוש בן יהונתן כהן ג בגדים לואיס צנרי כנשמה, ומוצן דעי מעל פניו, ואמר ו שם הוי' במקום שג וע"כ הקדים ושמו לקדושת ה"ורה, ויג ממנו כב"ב"ב (קס" ע"כ התפלל יעק מלה"ר, וקמ"ל קר יעקב ש"ל"ם, שלא שם הוי' עליו, ועי' שלם היינו שלא היו לפי פירש"י שלא

ויחן את פני העי שקבע לכן תו